Ազգ
Azg
armenian daily

Մարտ 13
Շաբաթ
1993

օրաթերթ
Գ տարի, թիվ 46 (297)
գինը 3ռ.
դասիչ 69149

Երեւան 375010
Հանրապետության 47

հեռ. 581841, ֆաքս 562941
տելեքս 243266 CPIRI SU

Ինչո՞ւ

Ադրբեջանի ՆԳ նախարարը սպառնում է Ռուսաստանին

Իսկանդեր Համիդովն յաս երեւույթին ցաս է սիրում միջուկային ռումբերի եւ ատոմակայանների հետ խաղալ: Նախապես 2 անգամ Հայաստանի ատոմակայանը պայթեցնելուց ու Երեւանի վրա միջուկային 2 ռումբ գցելուց հետո Ադրբեջանի ՆԳ նախարարը Ռոյթըր լրատվական գործակալության թղթակցին Բաքվում հայտարարել է, թե պատրաստ է անձամբ գնալ եւ պայթեցնել Ռուսաստանի 11 ատոմակայանները, «երբ ռուսները չդադարեցնեն իրենց միջամտությունը հայ-ադրբեջանական հակամարտության մեջ»: «Սա պատերազմ չէ Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ, ավելացրել է նա: Ռուսական 7-րդ բանակն է կռվում մեր դեմ, եւ երբ կանգ չառնի, պատերազմը կվերածվի 3-րդ աշխարհամարտի»: ■

Խմբագրական

Նորից ծուռ հայելի

2-րդ էջում թարգմանաբար ներկայացնում ենք Մ. Նահանգներում լոյս տեսնող ամենաազդեցիկ թերթի՝ Washington Post-ի մարտի 11-ի խմբագրականը: Թերթի հեղինակութեանն ու մասնագիտական մակարդակին անյարիր թեթեւ ձեռքով գրուած այդ խմբագրականը փաստօրէն մի մեղադրագիր է ուղղուած ամերիկեան Կոնգրեսին եւ ամերիկահայութեանը, թէ, իբր, ճնշում են գործադրում ամերիկեան վարչութեան վրայ, որն իր հերթին, իբր, հայ-ադրբեջանական հակամարտութեան մէջ սկսել է հակուել դէպի Հայաստան:

«Բայց (Հայաստանի) շրջափակումը հենց այնպէս չսկսուեց», գրում է թերթը, փորձելով արդարացնել անարդարանալին, որի նման դոյզն սպառնալիքի հաւանականութեան դէպքում Մ. Նահանգները կանէր այն, ինչը արեց 1973 թ. վերջերին, երբ արաբական երկրները փորձեցին իրենց նավթը չառաքել Արեւմուտքի երկրներ, որի համար այնքան դաժանօրէն պատժուեցին, դեռ չխօսելով 1956 թ. Սուէզի սեփական ջրանցքը փակելու Եգիպտոսի որոշմանը հետեւած պատժիչ գործողութիւնների մասին: «Ղարաբաղի հայերի տառապանքները սոսկալի են», իրաւամբ գրում է թերթը, սակայն նոյնհետայն աւելացնում. «Այդպիսին են եղել նաեւ արմատախիլ ադրբեջանցիների տառապանքները», փորձելով հաւասարութեան նշան դնել Սումգայիթի, Կիրովաբադի, Բաքուի, Արցախի գրաւեալ շրջանների քաղաքներից մազապուրծ հարիւր հազարաւոր հայերի եւ Հայաստանից ու Արցախից նախօրոք եւ ինքնակամ հեռացածների տառապանքի միջեւ:

«Քաղաքական կարեւորութիւն ունեցող տարբերութիւնն այն է, գրում է թերթը, որ Հայաստանն ազդեցիկ սփիւռք ունի Մ. Նահանգներում, իսկ Ադրբեջանը չունի»: Մի կողմ թողնենք «ազդեցիկ սփիւռքի» մասին առասպելը: Բայց զարմացնում է Մ. Նահանգներում հրէական խիստ ազդեցիկ լոբբիի ազդեցութեան տակ գտնուող թերթի կողմից ամերիկեան ներքաղաքական «մեխանիզմների» մասին ցուցաբերած տգիտութիւնը: Նա մեղադրում է հայկական լոբբիին, որ անցեալ տարի զրկե՞լ է Ադրբեջանին ամերիկեան օգնութիւնից, առանց անդրադառնալու, թէ մօտ 800 հազար ամերիկահայերը, իբրեւ օրինական, հարկատու քաղաքացիներ, իրաւո՞ւնք ունեն ի մանալու, թէ նաեւ իրենց միջոցներով գոյացող պետական գանձը ի՞նչ ուղղութեամբ եւ ո՞ւմ համար է ծախսւում:

Թերթը խորհո՞ւրդ է տալիս ամերիկեան պետութեանը, որ Հայաստան-Ադրբեջան հակամարտութեան հարցում «հաւասարակշռութեան եւ զսպուածութեան» օրինակ վերցնի Թուրքիայից (Sic) եւ... Իրանից (այդ երբուանի՞ց Ամերիկայի համար օրինակելի դարձաւ «իսլամական ֆունդամենտալիզմը») եւ «չհակուի» դէպի Հայաստան, առանց իրեն հարցի տալու, որ եթէ այդ երկրները, յամենայնդէպս, ինչ որ չափով զսպուածութիւն են հանդէս բերում, ապա դա յաւելեալ պատճառ պէտք է լինի Քլինթոնի վարչութեան ու Կոնգրեսի համար, որ չհետեւեն Washington Post-ի նման խորհուրդներին եւ «անզուսպ» լինեն:

Ի դէմ այս յօդուածի, մենք դարձեալ գործ ունենք ծուռ հայելիների հետ, բայց այս անգամ՝ միջազգային մակարդակով: Washington Post-ը փորձում է անցկացնել երկու կեղծիք՝ ցոյց տալ, [illegible] «բացայայտ կողմնապաշտութիւն» [illegible] կալութեան նշաններ է ցոյց [illegible] դէպի Հայաստան», եւ երկրորդ՝ արդարացնել Ադրբեջանի [illegible]ձեռնութիւնը: Երկու դէպքում էլ՝ անմակարդակ [illegible] համոզիչ, ինչպէս սովորաբար լինում են պատուիրուած յօդուածները: ■

Փարիզ

ՍՏՈՐԱԳՐՎԵՑ ՖՐԱՆՍ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳԻՐ

Փարիզ, 12 մարտ: Մեր սեփ. թղթակից ՐԱՖՖԻ ՀԵՐՄՈՆ ԱՐԱՔՍ

Ինչպես արդեն հաղորդել ենք, երեկ Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանն առավոտյան, Մատինյոնում ֆրանսիական կառավարությունում, հանդիպել է Ֆրանսիայի վարչապետ Պիեռ Բերեգովուայի հետ: Զրույցի ընթացքում քննարկվել են Հայաստանի տնտեսական վիճակը, Ղարաբաղյան խնդիրը, շրջափակումը: Այնուհետեւ Կոխյոն հյուրանոցում, ուր իջեւանել է Հայաստանի պատվիրակությունը, նախագահին ընդունել է RPR կուսակցության ծերակույտի նախագահ, նախկին նախարար Շառլ Պասքուային եւ Փարիզի քաղաքապետի տեղակալ Պիեռ Լելուշին: Օրվա երկրորդ կեսին Հայաստանի պատվիրակությանը Ելիսեյան պալատում ընդունել է Ֆրանսիայի նախագահ Ֆրանսուա Միտերանը, որից հետո կայացել է երկու նախագահների 15 րոպեանոց առանձնազրույցը, այնուհետեւ ժ. 15:20-ին ստորագրվել է հայ-ֆրանսիական համաձայնագիրը: Նախագահներ Միտերանն ու Տեր-Պետրոսյանը հանդես են եկել կարճ ելույթներով: Ֆրանսիայի նախագահը նշել է, որ դա ձեւական համաձայնագիր չէ եւ վստահ է, որ այն կնպաստի երկու երկրների փոխշահավետ համագործակցությանը: Լեւոն Տեր-Պետրոսյանն իր հերթին հայտարարել է, թե հայ-ֆրանսիական ներկա պայմանագրի հիմքը դրվել է 1991թ., երբ Ֆրանսուա Միտերանը եւ Հայաստանի նախագահը ստորագրել են համաձայնագրություն: Հանդիպմանը ներկա ամփոփիչ լրագրողներից էին ֆրանսիական TF-1 հեռուստակայանի, թաքնական «Հյուրիյեթ» օրաթերթի, Անատոլի գործակալության, եւ ծայրահեղ կրոնամոլ «Թյուրքիյե» թերթի թղթակիցներ:

Երեկ տեղի ունեցավ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի մամուլի ասուլիսը: ■

Ճակատ

ԼԱՉԻՆԻ ՄԻՋԱՆՑՔՈՒՄ ԶՈՀԵՐ ԵՎ ՎԻՐԱՎՈՐՆԵՐ

Մարտակերտում մարտերը վերսկսել են

Մեր թղթակից ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆԸ Ստեփանակերտից հաղորդում է, թե ԼՂՀ ինքնապաշտպանության կոմիտեի տվյալներով, երեկ ժամը 16:30 ռազմական ակտիվ գործողությունները Մարտակերտի շրջանի Մեծշեն եւ Մանիկլու գյուղերի մերձակայքում վերսկսվել են: Ադրբեջանական կազմավորումները փորձել են այս ուղղություններով անցնել հակահարձակման, սակայն նրանց գրոհը կասեցվել է: Հայկական կազմավորումները շարունակում են վստահորեն վերահսկել վերջին օրերին ազատագրված բոլոր գյուղերն ու բարձունքները: Ըստ նույն աղբյուրների, ԼՂՀ Ասկերանի եւ Հադրութի ռազմաճակատներում դիրքային մարտեր են ընթանում:

Ինչպես հաղորդում է «Սնարք» գործակալությունը, մարտի լույս 12-ի գիշերն ուժգին հրետակոծության են ենթարկվել ԼՂՀ ինքնապաշտպանության ուժերի դիրքերը Լաչինի մարդասիրական միջանցքի մատույցներում: ԼՂՀ ռազմական գերատեսչությունից հայտնում են, թե հրետակոծությունն իրականացվել է ինչպես միջանցքից հյուսիս, այնպես էլ հարավ տեղաբաշխված ադրբեջանական ռազմական հենակետերից: ԼՂՀ ինքնապաշտպանության ուժերը դիմել են պատասխան համարժեք գործողությունների: Երկու կողմից էլ կան զոհեր եւ վիրավորներ: Հայկական կողմից տուժածների թիվը ճշտվում է: Ինչպես ավելի վաղ հայտնել էինք, երկու օր շարունակ միջանցքի հյուսիսային եւ հարավային մատույցներում նկատվում էին ադրբեջանական բանակի ռազմական տեխնիկայի եւ կենդանի ուժի մեծ կուտակումներ: Գորիս-Լաչին-Ստեփանակերտ ճանապարհը գործում է անխափան: Ռազմական դիտորդներն այն կարծիքին են, թե ադրբեջանական բանակի կողմից Լաչինի միջանցքի վրա ճնշման ուժեղացումը նպատակ ունի թուլացնել ԼՂՀ ինքնապաշտպանության ուժերի առաջխաղացումը Մարտակերտի շրջանում: «Ազգ»

Գնդակոծվել են Վահանն ու Ներքին Ճամբարակը

Ինչպես երեկ տեղեկացանք Հայաստանի պաշտպանության նախարարության լրատվական ծառայությունից, կարճատեւ հանգստից հետո երեկ եւ նախորդ գիշեր իրադրությունը Հայաստանի սահմանամերձ շրջաններում կրկին սրվել է: Մարտի լույս 12-ի գիշերը Ադրբեջանի Գետաբեկի շրջանի հենակետերից ականանետներից գնդակոծվել են Կրասնոսելսկի շրջանի Վահան եւ Ներքին Ճամբարակ գյուղերի հայկական պաշտպանական դիրքերը: Հայկական կազմավորումները պատասխան կրակ են բացել, որից հետո բեռնամին ստիպված է եղել դադարեցնել կրակը: Հայկական կողմից տուժածներ չկան:

Երեկ մոտ ժամը 13-ին փոխհրաձգություն է սկսվել ադրբեջանական կազմավորումների եւ Իջեւանի շրջանի Վազաշեն գյուղի հայկական ուժերի միջեւ: Այստեղ նույնպես հայկական կողմից տուժածներ չեն եղել: Հայ-ադրբեջանական սահմանի մյուս հատվածներում երեկ եւ նախորդ գիշեր համեմատաբար հանգիստ է եղել: «Ազգ»

Մոսկվա

Ելցինն սպառնաց ցրել խորհրդարանը

Երեկ, երկար ունենալով համագումարում, Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինը պատգամավորներին կոչ արեց պահպանել նախորդ համաժողովի որոշումը, որն ամրապնդում էր իշխանության օրենսդրական եւ գործադիր ճյուղերի միջեւ ձեռք բերած համաձայնագրերը: Նա հայտարարեց, որ համաձայն չէ սահմանադիր կարգի կայունացման հարցի վերաբերյալ համագումարի որոշման երկու կետերի հետ: Այդ փաստաթուղթը փաստորեն վերացնում է նախորդ պայմանավորվածությունները եւ սահմանափակում գործադիր իշխանության կառուցվածքների լիազորությունները: Նշելով, որ որոշման նախագիծը չի համապատասխանում համաձայնության ոգուն եւ համագումարն ընթանում է ամենի մեծ դիմակայության կողմը, Ելցինը հայտարարեց, որ հանրաքվեի անցկացման [illegible] կողմ է, իր վրա վերցնելով [illegible] պատասխանատվությունը: Համագումարը, մերժելով Բ. Ելցինի բոլոր առաջարկությունները, ձայների մեծամասնությամբ ([illegible] կողմ եւ 184 դեմ) ընդունեց սահմանադրության բարեփոխման մասին որոշումը, սահմանափակելով նախագահի լիազորությունները: Այդ պահին Բորիս Ելցինը, ինչպես նախորդ օրը, դուրս եկավ դահլիճից:

Սակայն, ինչպես լրագրողներին հաղորդեց Ռուսաստանի փոխվարչապետ Վլադիմիր Շումեյկոն, հանրաքվեն Ռուսաստանում տեղի կունենա ամեն դեպքում, առավել եւս, որ այն անցկացնելու համար միջոցներն արդեն հատկացվել են: Նրա կարծիքով, այսօր չկա այն իրավական ուժը, որը կարող է չեղյալ հայտարարել հանրաքվեն: Իր հերթին, նախագահի մամուլի քարտուղար Վյաչեսլավ Կոստիկովը համոզվածություն հայտնեց, որ հանրաքվեին լավ նախապատրաստվելու դեպքում նախագահն այն կշահի եւ այդ ժամանակ կառաջարկի իր սահմանադրությունը: Իսկ [illegible] ժամանակի [illegible] մամուլի խոսնակ Կոնստանտին Ձյոբինը հայտարարեց, որ «ոչ համագումարը, ոչ էլ Գերագույն խորհուրդը դեմ չեն հանրաքվեի անցկացմանը»: Պատգամավորները գտնում են, որ անհրաժեշտ է ճշգրիտ խորհրդածել հարցերը եւ նախապատրաստվել հանրաքվեին:

Մինչդեռ, ինչպես հայտնի դարձավ «ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ»-ի թղթակցին, երեկ Ռուսաստանի նախագահ Բ. Ելցինը խորհրդակցություն անցկացրեց Գերագույն խորհրդի նախագահ Ռուսլան Խասբուլատովի, փոխնախագահ Ալեքսանդր Ռուցկոյի եւ Սահմանադրական դատարանի նախագահ Վալերի Զորկինի հետ: Հանդիպմանը քննարկվեցին ստեղծված իրավիճակից դուրս գալու ուղիները: Մանրամասները հայտնի չեն:

Մյուս կողմից, Կուզբասի հանքափորները երեկ իրենց ներգումը հայտնեցին նախագահ Ելցինին, համագումարից պահանջելով ընդառաջ գնալ նրա հետ համաձայնության: Նրանք սպառնացին, որ ի հարկին կօգտվեն գործադուլի իրենց իրավունքից:

Արեւմտյան աղբյուրները երեկ համառորեն պնդեցին, թե նախագահ Ելցինը անհրաժեշտ դեպքում պատրաստ է դիմել նախագահ Քլինթոնին եւ արեւմտյան երկրների մյուս ղեկավարներին, թե մտադիր է լուծարելու խորհրդարանը եւ իր վրա վերցնելու արտակարգ լիազորություններ: «Ազգ»

Աշխարհ

14 ռմբահարում Բոմբեյում. 200 զոհ, 400 վիրավոր

Հնդկաստանի առեւտրական եւ ֆինանսական գլխավոր քաղաք Բոմբեյում ընդամենը մի քանի ժամվա մեջ պայթեց 14 ռումբ, հատկապես մարդաշատ վայրերում, պատճառ դառնալով ավելի քան 200 հոգու մահվան եւ 400-ից ավելիի վիրավորվելու: Ռումբեր պայթեցին 28 հարկանի առեւտրական մի կենտրոնում, պատճառելով 28 մահ, «Էր Ինդիա»-ի կենտրոնական գրասենյակում, որտեղ սպանվեց 20 մարդ, մի ավտոբուսում՝ խլելով 30 զոհ, մի կինոթատրոնում եւ մի քանի այգիներում: Կառավարությունն իսկույն ամբողջ երկրով մեկ արտակարգ իրավիճակ հաստատեց, իսկ ներքին գործերի նախարարը ամբաստանեց «միջազգային դավադրությանը, որի նպատակն է ապակայունացնել Հնդկաստանը»: Հնդկաստանի քաղաքական այլ գործիչներ բացեիբաց մատնացույց արեցին Պակիստանը:

Իտալիա. Քաղաքական նոր գայթակղություններ

Իտալական ոստիկանությունը ձերբակալեց նավթաքիմիական արդյունաբերության հսկայի՝ ԷՆԻ-ի Նալիոնալե Իր...րոկարբուրի պետական ընկերության 3 պատասխանատուների, որոնք մեղադրվում են քաղանային հավելաճիներ կեղծելու եւ քաղաքական պարտքի մասնահանումներ անելու մեջ: ԷՆԻ ընկերության նախագահը եւ մի ուրիշ պատասխանատու արդեն ձերբակալվել էին փետրվարում: Կոռուպցիոն կարծիքը դարձյալ ալեկոծված է Իտալիայում:

Հյուսիսային Կորեան դուրս եկավ ՄԱԳԱՏԷ-ից

Պատճառաբանելով, որ Մ. Նահանգների եւ այլ երկրների դրդումով ՄԱԳԱՏԷ-ն ճնշում է գործադրում իր վրա ստուգումներ կատարելու ենթադրյալ զարգացման միջուկային իր կենտրոններում, Հյուսիսային Կորեան հայտարարեց, թե դուրս է գալիս միջազգային այդ գործակալությունից: Փխենյանի [illegible] որոշումը [illegible] արձագանք գտավ Ֆրանսիայի, Ռուսաստանի, Ճապոնիայի, Բրիտանիայի եւ մասնավորապես Հարավային Կորեայի կողմից: Վերջինս հայտարարեց, թե հարեւան երկրի այդ որոշումը սպառնում է վտանգել ամբողջ աշխարհի խաղաղությանը:

Հայերը հետ են վերադարձել ադրբեջանցի պատանդներին

Թբիլիսի, 12 մարտ, «Սնարք»: Մարտի 7-ին հայկական պաշտպանության զինված կազմավորումները պատանդ են վերցրել Մառնեուլի շրջանի Սադախլո գյուղի ազգությամբ ադրբեջանցի երեք բնակչի: Ինչպես «Սնարք»-ի թղթակցի հետ զրույցի ժամանակ նշեց Վրաստանի ՆԳՆ մամուլի կենտրոնի ղեկավար Վալիկո Գոգոլաշվիլին, դա միակ դեպքն է, երբ տեղի է ունեցել Վրաստանի տարածքում հայ-ադրբեջանական հակամարտության ամբողջ ընթացքում: Զանգվածային լրատվության միջոցների հաղորդագրությունները, թե տեղի է ունեցել 6 նման դեպք, չի համապատասխանում իրականությանը, նշեց Գոգոլաշվիլին: Դրա հետ մեկտեղ նա նշեց, որ ադրբեջանցի պատանդներն ազատ են արձակվել հենց հաջորդ օրը, մարտի 8-ին: ■

digitised by A.R.A.R.@

Ղարաբաղ

ՊԱՏՄՈՒՄ Է ՄՈՆԹԵ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆԸ

Գաղտնիք չէ, որ ցանկացած պատերազմում հաղթանակի կարեւորագույն նախապայմաններից մեկը ներքին քաղաքական եւ ռազմական կացությունն է: Վերջերս համառորեն լուրեր են պտտվում, թե Լեռնային Ղարաբաղում ներքին տարաձայնությունները (այդպիսիք միանգամայն բնական են, թեեւ պատերազմող պետության համար անցանկալի) վերածվում են ռազմականի, եւ մասնավորապես Մարտունու շրջանում բանը, իբր, հասել է մինչեւ անգամ բացահայտ զինված ընդհարման: Երբեմն-երբեմն ամենահավաստի աղբյուրներից լուրեր են հայտնվում, թե մի քանի անգամ մահափորձ է կատարվել ԼՂՀ Մարտունու շրջանի զինված ուժերի ընդհանուր հրամանատար Մոնթե Մելքոնյանի (Ղարաբաղում հայտնի է Ավո անունով) դեմ: Նշենք դրանցից միայն մի քանիսը:

Տարբերակ առաջին. Հայաստանից գնացած ինչ-որ խմբեր տանկով երկու արկ են արձակել շտաբի վրա: Բարեբախտաբար, Մոնթեն շտաբում չի եղել: Տարբերակ երկրորդ. Մոնթեն ցանկացել է նստել իր ավտոմեքենան եւ հանկարծ նկատել է, որ նստատեղին փափուկ շոր է դրված: Զարմացել է՝ ո՞վ է այդչափ մտահոգվում իր մասին: Բարձրացրել է շորը, եւ նրա տակ ռումբ է եղել: Տարբերակ երրորդ. մտել է զուգարան, դրսից ինչ-որ մեկը մոտ 300 փամփուշտ է արձակել փայտե զուգարանի վրա եւ ամբողջովին «մաղ դարձրել»: Այդ ընթացքում Մոնթեն կախվել է առաստաղից, եւ երբ կրակողը հեռացել է՝ կարծելով, թե ամեն ինչ վերջացած է, դուրս է եկել:

Եվ այնուամենայնիվ, ինչպես ասում են, ծուխն առանց կրակ չի լինում: Ի՞նչ է տեղի ունեցել իրականում: Որոշեցինք այս հարցը ճշտել ամենահավաստի աղբյուրից՝ Մոնթե Մելքոնյանից: «Մարտունու շրջանում գոյություն ունեին երկու զինված ջոկատներ՝ մեկը 17 հոգիանոց, մյուսը՝ 10: Բացարձակապես ոչ մեկին չէին ենթարկվում, մարտերին չէին մասնակցում, ոչ միայն հրաժարվում էին կատարել հրամանները, այլեւ մտնում էին մարտի գնացած զինվորների տները ու թալանում: Շարունակ շտաբից դիզելային վառելիք ու բենզին էին գողանում, իսկ երբ ազատագրեցինք Կուրոպատկինո գյուղը, նրանք, որ մարտին չէին մասնակցել, եկան եւ գյուղից 10 տոննա կոնյակ գողացան: Իսկ մենք մտադիր էինք այդ կոնյակը հասցնել Հայաստան եւ փոխարենը օգնություն հայթայթել զոհվածների եւ վիրավորների ընտանիքների համար եւ այլն: Մի խոսքով, ֆսկական ավազակախմբեր էին եւ լավ զինված: Խմբերից մեկի հետ աշխատեցի 11 ամիս, մյուսի հետ՝ 9 ամիս, փորձելով խելքի բերել, բայց ոչ մի կերպ չէր ստացվում: Հիմնականում ջահելներ էին՝ ամենամեծը՝ 21-22 տարեկան: Խմբերից մեկում նույնիսկ 14-ամյա տղա կար: Բայց ինչ-որ բան անել անհրաժեշտ էր, որովհետեւ նախ նրանց օրինակը կարող էր վարակիչ դառնալ, երկրորդ՝ դժվար էր կարգուկանոն հաստատել գյուղերի զինված ստորաբաժանումներում, որովհետեւ ամեն տեղ երեսով էին տալիս՝ ի՞նչ ես պահանջում մեզնից, եթե քո քթի տակ չես կարող կարգուկանոն հաստատել: Մի խոսքով, վտանգի տակ էր ամբողջ շրջանի պաշտպանությունը: Մեկ այլ խնդիր էլ կար՝ այդ ավազակախմբերը զբաղվում էին զենքի եւ թմրանյութի առեւտրով:

Զարմանալի է՝ առանձին-առանձին բոլորը հասկանում էին, որ այդպես շարունակել չի կարելի, պետք է ինչ-որ բան անել, բայց հենց որ գալիս էր գործելու ժամանակը, բոլորը մի կողմ էին քաշվում: Բայց վերջապես հարցը կարգավորելու նպատակով Ստեփանակերտից Մարտունի եկան 180 զինվոր եւ մի քանի միավոր զրահատեխնիկա: Խմբերը նախօրոք տեղյակ էին եւ դիրքավորվել էին իրենց զորանոցներում, բայց նման ուժի չէին սպասում: Հաջողվեց զինաթափել նրանց: Զենքերը լցրին բեռնատարը, բայց առանց այն հեռացնելու փորձեցին լեզու գտնել նրանց հետ: Այդ պահին նրանցից մեկը նռնակ հանեց եւ սպառնալիքի տակ ետ վերցրեց զենքը, ինչպես նաեւ մի տանկ, որի փողն ուղղեց Ստեփանակերտի տանկերի վրա: Մի խոսքով, շատ լարված իրավիճակ էր: Այնուհետեւ նրանք քաղաքավարի կերպով պատանդ վերցրին պարեկային վաշտի 4 զինվորների եւ մտան շտաբ՝ զենքի սպառնալիքով պահանջելով, որ ես ետ բերեմ մի քանի օր առաջ Ստեփանակերտ տարված երկու ավազակախմբերի ղեկավարներին: Պատասխանեցի, որ նրանց ես չեմ ուղարկել, եւ եթե շատ են ուզում, կարող են իրենք գնալ Ստեփանակերտ...

Մի խոսքով, միջադեպը հարթվեց, թեեւ համոզված եմ, որ առգրավվել է նրանց զենքի միայն մի մասը: Այդ տղաներն այժմ ծառայում են տարբեր զորամասերում»:

Ահա եւ ամբողջ ճշմարտությունը:

Մարտունու շրջանում հաջողվել է ստեղծել կայուն պաշտպանական համակարգ, միակ շրջանն է, որ հակամարտության ողջ ընթացքում երբեւէ տարածքային կորուստներ չի ունեցել, ավելին՝ ոչնչացրել է մերձակա բոլոր թշնամական կրակակետերը: Միակ շրջանն է, որը համեմատաբար զերծ է մնացել Լաչինի միջանցքի բացումից հետո սկսված համատարած թալանից եւ այլն: Առանց չափազանցության կարելի է ասել, որ ամբողջ Մարտունու շրջանը Մոնթեի անունով է երդվում: Միայն մի փոքր դրվագ՝ Ամանորի գիշերը շրջանի բոլոր գյուղերում բնականաբար տոնածառ է եղել՝ Ձմեռ պապիկով եւ Ձյունանուշով, եւ առանց բացառության բոլոր գյուղերում պարծենում են, թե իրենց գյուղի Ձմեռ պապիկը Մոնթեն է եղել: Ամենեւին մտադիր չենք հեռացնել որեւէ մեկին, մանավանդ, որ տարածքի պաշտպանությունը համընդհանուր խնդիր է, եւ անհասկանացումը կարող է թերեւս նույնիսկ վնասել ընդհանուր գործին: Բայց փաստը մնում է փաստ՝ շրջանի բոլոր հաջողությունները կապվում են նրա անվան հետ:

Մոնթե Մելքոնյանի կարծիքով, Ադրբեջանը սեփական կանոնավոր բանակ ստեղծելու գործում մի քանի քայլ առաջ է Հայաստանից, բայց բարեբախտաբար այդ խնդրում Ղարաբաղը նույնպես Հայաստանից առաջ է անցել: Նրա կարծիքով, մարդկային ռեսուրսների առումով Հայաստանի կողմից Ղարաբաղին ցուցաբերվող օգնությունը պատրանք է՝ բավական է ասել, որ Մարտունու շրջանում մի քանի հազար զինվորներից միայն 10-ն են Հայաստանից: Ըստ նրա, Ղարաբաղը կարող է եւ անպայման կհաղթի Ադրբեջանին: «Ղարաբաղցիները, գուցե նույնիսկ անկախ իրենցից, հրաշալի սովորել են կռվել, իսկ ադրբեջանական բանակից խլված տեխնիկան այժմ հերիքում է», ասաց նա:

ԱՐԱՄ ԱՐՂՈՒԹՅԱՆ

Բաքու

Էլչիբեյը հանդիպեց հրեաների հետ

Նախագահ Էլչիբեյը Բաքվում ընդունեց հրեական միջազգային կազմակերպությունների՝ Հրեական համաշխարհային կոնգրեսի եւ Հրեական եվրասիական կոնգրեսի ներկայացուցիչներին: Նրանց հետ զրույցում նա երաշխիքներ տվեց, թե Ադրբեջանում բնակվող հրեաների, ինչպես նաեւ ազգային այլ փոքրամասնությունների իրավունքներն ու շահերը կպաշտպանվեն միջազգային քաղաքակրթության, ՄԱԿ-ի եւ ԵԱՀԽ-ի պահանջներին համապատասխան: Հրեաների ներկայացուցիչները Էլչիբեյին հրավիրեցին մասնակցելու Հրեական համաշխարհային կոնգրեսի այս աշնանը կայանալիք նստաշրջանին: Սնարք

«Խաղաղության քարավանը» ճանապարհ կընկնի մարտի 28-ին

10 երկրների իրավապաշտպաններ կմասնակցեն «Խաղաղության քարավանին», որը նախատեսվում է անցկացնել մարտի 28-29-ը: Գերմանիայից, Իտալիայից, Շվեդիայից, Թուրքիայից, Հոլանդիայից, Ռուսաստանից, Վրաստանից եւ Հայաստանից սոցիալ-դեմոկրատներն ու Հելսինկիի քաղաքացիական համաժողովի անդամները երկու օր կլինեն Բաքվում, այնուհետեւ կմեկնեն Ղարաբաղ, Երեւան, այնուհետեւ կփորձեն «խաղաղության միջանցք» հաստատել ադրբեջանական Ղազախ եւ հայկական Իջեւան քաղաքների միջեւ: Այս խաղաղ գործողության պատրաստման համար Բաքվում է գտնվում հայտնի իրավապաշտպան, Գերմանիայի շինարարության նախարար Դիտրիխ Շտերլինգը: Սնարք

ԶԻԲ-ը պատրաստ է ֆինանսավորել

Մարտի 12-ին Բաքվից Սաուդյան Արաբիա մեկնեց Զարգացման իսլամական բանկի (ԶԻԲ) պատվիրակությունը՝ Նախագծերի իրականացման դեպարտամենտի ղեկավար դոկտոր Ֆարուկ Ուզզամանի գլխավորությամբ: Ինչպես հաղորդեցին Ադրբեջանի ֆինանսական շրջանակներում, բանկի ներկայացուցիչների պատվիրակությունը, որը հանրապետություն է ժամանել մարտի 3-ին, քննարկեց Սամուս-Աղջաբեդյան ջրանցքի ընդլայնման նախագիծն իրականացնելու հնարավորությունը: Զարգացման իսլամական բանկն իր վրա է վերցնում նախագծի մշակման գործը եւ այդ նպատակով անհատույց տրամադրում է 240 հազար դոլար: Նախագծի տեխնիկատնտեսական հիմնավորման համար պատասխանատու է Ադրբեջանի հիդրոմելիորացիայի ինստիտուտը: Բանկի պատվիրակությունն առաջարկեց նաեւ իր ծառայությունները այն ֆիրմայի ընտրության գործում, որին կվստահվի նախագծի իրականացումը: ՆՏ

Ռուս-ադրբեջանական բանակցությունները ավարտվում են

Ադրբեջանի կառավարության նախագահի առաջին տեղակալ Վահիդ Ահմեդովը «ԻՖ»-ին տված հարցազրույցում հայտնեց, որ կառավարական մակարդակով վարվող ռուս-ադրբեջանական բանակցությունները մոտենում են ավարտին: Նրա խոսքերով, ստորագրման համար պատրաստվել է տնտեսական հարցերին նվիրված երկկողմ փաստաթղթերի ծրար: Համաձայնագրերի նախագծերը վերաբերում են բանկային հաշվարկներին: Բացի դրանից, սահմանվել է այն ապրանքների ցանկը, որոնք երկու կողմերից մաքսատուրքի չեն ենթարկվելու: Մասնավորապես, ցանկի մեջ են մտել [illegible] եւ որոշ գունավոր մետաղներ: ԻՖ

Գործում է նոր ավիաուղին

Սկսել է գործել Ադրբեջանը Բահրեյնի հետ կապող ավիաուղին: Մարտի 10-ից «Ազալ ավիա» պետական ավիակոնցեռնը սկսել է իրակ[illegible] տարային չվերթներ դեպի Բահրեյն: [illegible] կերության ներկայացուց[illegible] որ չվերթները [illegible]ը հաղորդեց, [illegible]ան շաբաթը մեկ անգամ: ՆՏ

Օտար մամուլ

Հակվելով Հայաստանի կողմը

Այսպիսի վերնագրով ամերիկյան Washington Post թերթը հինգշաբթի, մարտի 11-ին տպագրել է հակահայ խմբագրական, որ արտատպում ենք նույնությամբ:

Արտաքին քաղաքականության ասպարեզում կոնգրեսական վնասարարության դասագրքային մի օրինակ է բացահայտվում Հայաստանի ու Ադրբեջանի միջեւ ընթացող պատերազմի կապակցությամբ: Երկու նախկին խորհրդային հանրապետությունների այդ դժնի հակամարտության մեջ Միացյալ Նահանգները չի կարող ունենալ այլ շահագրգռվածություն, քան երկու կողմերում մահն ու տառապանքները նվազեցնելը: Դրա համար անաչառ քաղաքականություն է անհրաժեշտ: Սակայն Կոնգրեսում ոմանք, արձագանքելով կողմերից մեկի՝ Հայաստանի (որն ի վիճակի է դիմել նրանց) քվեարկական ճնշումներին, ջանում են ամերիկյան քաղաքականության մեջ շեղումն օրինականացնել: Անցած տարի այդ լոբբին պարտադրեց մի որոշում, որը Ադրբեջանին զրկում է նախկին Խորհրդային Միությանը հասկացվող ամերիկյան օգնությունից, քանի դեռ վերջինս չի վերացրել Հայաստանի շրջափակումը: Հիմա էլ ներկայացուցիչների պալատում մեծամասնության համակարգող Դեյվիդ Բոնիորը՝ Միչիգանից, շրջափակումը դատապարտող մի նոր որոշում է ներկայացրել:

Անկասկած, ադրբեջանական շրջափակումը դաժան ներգործություն է ունեցել Հայաստանի վրա, որն [illegible] չէր ապաքինվել 1988-ի ավերիչ երկրաշարժից: Բայց շրջափակումը հենց այնպես չսկսվեց: Այն սկսվեց այն հակամարտության շրջանակներում, որի առարկան Ադրբեջանի [illegible] հայաբնակ, Լեռնային Ղարաբաղ կոչվող անկլավն է. վերջինս Հայաստանի քաջալերանքով իրեն անկախ հայտարարեց 1992-ի հունվարին, երբ մասնատվեց Խորհրդային Միությունը: Ղարաբաղի հայերի տառապանքները սոսկալի են եղել: Այդպիսին են եղել նաեւ արմատախիլ ադրբեջանցիների տառապանքները: Քաղաքական կարեւորություն ունեցող տարբերությունն այն է, որ Հայաստանն ազդեցիկ սփյուռք ունի Միացյալ Նահանգներում, իսկ Ադրբեջանը չունի:

Դա խիստ զազրելի պատերազմ է մարդասպաններ դարձած հարեւանների միջեւ: Այնուամենայնիվ, հույս կա, որ կողմերի ինչպես առողջ դատողության, այնպես էլ ուժասպառ վիճակի առկայությամբ այլ պետություններ դեռ կարող են օժանդակել գտնելու հրադադարի եւ վերջնական համաձայնության բանաձեւ: Ինչեւէ, նման հավանականությունը միայն նվազում է, երբ այդ պետություններն ակնհայտորեն կողմնակալ են դառնում: Այս առումով հետաքրքրական է, որ հավասարակշռության ու զսպվածության օրինակ են ցույց տալիս այնպիսի երկրներ, որոնք կարող էին վերոհիշյալ դիրքը բռնել, օրինակ Թուրքիան, որը տենչում է առաջնորդ դառնալ ինչպես մուսուլման, այնպես էլ թուրք ժողովուրդների համար (Ադրբեջանն այդ երկու չափանիշներին էլ համար է), եւ Իրանը, որի բնակչության մի զգալի մասը ընդհանրություններ ունի ադրբեջանցիների հետ: Ինչպես երեւում է, այդ երկրների համար շրջանի կայունությունը էական է:

Բացահայտ կողմնակալության նշաններ ցույց տվող երկիրը Միացյալ Նահանգներն է: Նա չի կարող օժանդակել [illegible] հայ-ադրբեջանական խաղաղության հնարավորություններին, եւ վատ օրինակ է ծառայում աշխարհով մեկ մոլեգնող այլ ազգային պատերազմներում:

«Վաշինգտոն պոստ»
11 մարտ 1993

Ընդդիմություն

Հայրիկյանին սպառնում են հաշվեհարդարով

Երեկ ԱԻՄ-ի կենտրոնական գրասենյակում տեղի ունեցավ Պարույր Հայրիկյանի մամուլի ասուլիսը, որի ընթացքում լրագրողները ծանոթացան մարտի 10-ին գրասենյակի հասցեով ստացված սպառնալից նամակին: Նամակում ԱԻՄ-ի նախագահը մեղադրվում էր Հայաստանին եւ Արցախին ցուցաբերվող մարդասիրական օգնությունը խափանելու, Արցախում կռվող զինվորների մեջ պառակտում մտցնելու, Արցախի պաշտպանությունը թուլացնելու, Հայաստանում դրությունն ապակայունացնելու եւ այլ գործողությունների, այլ կերպ ասած՝ ազգային դավաճանության մեջ: Նամակում կար նաեւ զգուշացում՝ եթե Պարույր Հայրիկյանը մինչեւ մարտի 10-ը «իր» Զաքիկյանի հետ չհեռանա Հայաստանից, երկուսն էլ կստանան դավաճանին արժանի պատիժ (պետք է կարդալ գնդակահարություն, ինչպես ասում են պատերազմական ժամանակի օրենքներով): Նամակը ստորագրված է «Ղարաբաղի հայ վրիժառուներ» եւ թվագրված նույն մարտի 10-ին:

Մեկնաբանելով նամակը՝ Պարույր Հայրիկյանն ասաց, թե դա անկասկած պետականորեն մշակված ահաբեկչական քայլ է եւ ամենայն հավանականությամբ կազմվել է ՊԱԿ-ի նկուղներում կամ ՀՀՇ-ի գրասենյակներում: Ըստ նրա, նամակի առանձին հատվածներ ամբողջությամբ կրկնում են Սերժ Սարգսյանի հանրահայտ հեռուստաելույթը եւ դրա տրամաբանական շարունակությունն են: Լրագրողները ծանոթացան Պարույր Հայրիկյանի դեմ ծավալվող ահաբեկչական գործողությունների շղթային՝ Պառավաքար, նրա զոհվելու մասին կեղծ լուրեր (Արարատի ռադիոն Պարույր Հայրիկյանի զոհվելու մասին տեղեկություն է հաղորդել, իսկ պաշտպանության նախարարությունում 120 զինվորներ շարք են կանգնել եւ մեկ րոպե լռությամբ հարգել նրա հիշատակը), փետրվարի 18-ին 20-ից ավելի ահմականների ձերբակալությունն եւ այլն:

Ինչեւէ: Նամակը ստանալուց անմիջապես հետո նամակ է հղվել Հայաստանի Գերագույն դատախազ Գեւորգյանին, որով նրան տեղյակ են պահել փաստի մասին եւ միաժամանակ տեղեկացրել, թե առանձնապես լուրջ ակնկալիքներ չունեն: Ի դեպ, նամակի հեղինակներին գտնելու խնդրով զբաղվում է նաեւ Ազգային անվտանգության վարչությունը (ըստ Պարույր Հայրիկյանի, ժամանակին ՊԱԿ-ը միայն գրամեքենայի շրիֆտով ամենակարճ ժամանակում կարող էր գտնել հեղինակներին, իսկ նրան այս հարցում կարելի է միանգամայն իրավասու համարել):

Այս ամենի մեջ ամենատարօրինակը թերեւս ժամկետների հարցն է: Անմիջապես տարակուսելի է, թե ինչպե՞ս է մարտի 10-ին գրված նամակը նույն օրը կոսմիկական արագությամբ Ղարաբաղից հասել ԱԻՄ-ի գրասենյակ: Երեւի նամակագիրները ակնկալում էին, որ նման տիեզերական արագությունից զերծ չեն նաեւ Պարույր Հայրիկյանն ու «իր» Զաքիկյանը, որոնք նամակն ստանալուն պես պետք է իսկույն, նույն պահին թողնեին Հայաստանը: Ի դեպ, նման տիեզերական արագությունը չէր խանգարի նաեւ ներքգործնախարարության աշխատակիցներին, որոնք իրենց իսկ խոստման համաձայն պետք է նույն չարաբաստիկ մարտի 10-ին հասցնեին վերադարձնել ԱԻՄ-ից բռնագրաված կապի միջոցները:

Նամակի տակ ստորագրած «Ղարաբաղի հայ վրիժառուներ»-ի մասին: Ակամա հիշում ես «Անորսալի վրիժառուները» հանրահայտ ֆիլմը, սակայն ամենազավեշտականն այն է, որ դա իր ներքին հիշողություններ է արթնացնում անորսալի Ջոնի մասին [illegible] անեկդոտի վերաբերյալ...

ԱՐԱՄ ԱՐՂՈՒԹՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Լուսանցքի վրայ

ԱՅՍ ԶԳԱՑԱԿԱՆ ՀԱՅԵՐԸ...

Հայը մեկին սիրում է կամ ատում: Միջին ճամբայ չկայ նրա համար: Միշտ ծայրայեղութիւնների մէջ է: Կամ բարեկամ է, կամ թշնամի: Խորհրդային Միութեան հանրապետութիւնների մէջ Հայաստանը ամենից հաւատարիմն էր Մոսկուային, եւ հակառակը, առաջինը եղաւ, որ եօթանասուն տարի յետոյ ընդոստութեան հարուածը հասցրեց համայնավարական վարչակարգին: Իր նոյն զգացական տրամադրութիւնները շարունակ վերիվայրումների մէջ են: Ժամանակին երկրպագում էր ռուսին: Հիմա ատում է ռուսին: Չգիտես ինչո՞ւ: Ոչ մի տրամաբանութեան չի համապատասխանում հային զգացական մօտեցումը:

Այլ առիթներով ասել, այսօր կրկնում եմ: Տասնիններորդ դարի բրիտանացի քաղաքագէտ ու վարչապետ Լորդ Փամըրսթոնն էր, որ յայտարարեց «Մենք յաւիտենական դաշնակիցներ չունենք, ոչ էլ մշտնջենական թշնամիներ: Մեր (ազգային) շահե՛րն են յաւիտենական ու մշտնջենական: Մեր պարտականութիւնն է հետապնդել մեր (ազգային) շահերը»: Այս մէջբերումի զանազան տարբերակները երբեմն լսում ենք Երեւանից: Սակայն ասելուց յետոյ ամէն ոք իր գործին է գնում եւ շարունակում ծայրայեղօրէն ատել արան կամ սիրել նրան, նայած օրուայ տրամադրութեան:

Ռուսաստանը աշխարհագրականօրէն ու պատմականօրէն Հայաստանի հիւսիսային հարեւանն է: Հայաստանը ուզի թէ չուզի պէտք է գոյակցի Ռուսաստանի հետ: Ոչ միայն Ռուսաստանի հետ: Հայաստանը պէտք է գոյակցի իր բոլոր դրացի երկրների հետ: Սիրոյ կամ ատելութեան խնդիր չէ, այլ պարզ տրամաբանութեան ու ազգային գոյատեւման: Պայման չէ, որ բարեկամաբար կամ թշնամաբար տրամադրուած լինենք այս կամ այն երկրի հանդէպ: Սակայն յոյժ կարեւոր է, որ Հայաստանը բնականոն յարաբերութիւններ ունենայ թէ՛ Ռուսաստանի, թէ՛ Թուրքիայի, թէ՛ Իրանի, թէ՛ Վրաստանի եւ թէ՛ Ադրբեջանի հետ, իսկ աւելի լայն առումով աշխարհի բոլոր երկրների հետ: Իսկ բնականոն յարաբերութիւններ նշանակում է դիւանագիտական, տնտեսական եւ մշակութային յարաբերութիւններ դրացի երկրների հետ՝ առանց դաւաճանելու պատմութեանը:

Ինչ-որ վիրական գործնապաշտութիւն կայ Հայաստանի ներկայ իշխող շրջանակների մօտ: Նախ, անտեղի դիրքորոշեցին Ռուսաստանի դէմ, այսպէս ասած՝ իրենց բոլոր հաւկիթները դնելով Թուրքիայի զամբիւղի մէջ: Իսկ Թուրքիան մէկ առ մէկ ջարդեց նրանց յոյսերը՝ մարդասիրական ամենից տարրական օգնութիւնը պայմանաւորելով քաղաքական ու պատմական ազգակործան զիջումներով: Ինչո՞ւ այս ծայրայեղ կողմնորոշումը: Մի՞թէ հնարաւոր չէր հաւասարակշռուած մօտեցում ցուցաբերել հարեւան բոլոր երկրների նկատմամբ: Ամբողջ մէկ տարի Իրանը մռայլութեան տուեց, մի երկիր, որի հետ Հայաստանը պատմական ու աշխարհագրական փոխադարձ շահեր ունի: Ի՞նչ կարիք կար հրահրելու Մոսկուայի «վիրաւոր արջին», որը վաղը կարող է ոտքի կանգնել եւ թաթի մի հարուածով սատկեցնել ամբողջ Կովկասը: Նոր ընթացք ու քաղաքականութիւն կիրառելու իրենց վիրաւորական արեւելումի մէջ Հայաստանի ներկայ ղեկավարները իրենց ներքին ծայրայեղութիւնների մէջ են ընկնում՝ տեսականը նկատելով որպէս իրական, իսկ ցանկականը ներկայացնելով որպէս վտանգ ու նուաճում:

Մեզ մօտ ընդհանրապէս չի հանդուրժւում քննադատութիւնը: Մեր բոլոր ղեկավարներն անսխալական իմաստուններ են: Փորձիր քննադատել Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի որդեգրած այս կամ այն քաղաքականութիւնը, կամ մեր կուսակցութիւնների ու ազգային մարմինների այս կամ այն գործիչի գործունէութիւնը եւ տես թէ ինչպիսի՝ քարկոծութեան կ'ենթարկեն քեզ: Ոմանք, նոյնիսկ վկայեալ մտաւորականներ, արքայական գահի վրայ են դրել Լեւոն Տէր-Պետրոսեանին: Կան ուրիշներ, ովքեր քուրմի պէս պաշտում են կուսակցական պարագլուխներին: Ա՞յս է մեր հասկացած հանրապետութիւնը: Այսպէ՞ս ենք հասկանում ժողովրդավարութիւնը:

Կայ նաեւ խօսքը: Ախա՜ր շատ ենք խօսում: Տեղի, անտեղի յայտարարութիւններ ենք կատարում: Վերացական նախադասութիւններով խեղդում ենք մրցողը: Անընդհատ կողմնորոշւում ենք: Տասնիններորդ դարից մնացած լոզունգներով փորձում ենք տպաւորել սրան ու նրան, երբ իրականութիւնը որեւէ առնչութիւն չունի «կուրսի», «մանեւրի» կամ «ոլորտի» հետ: Մեծ-մեծ խօսում ենք ծածկելու համար մեր անճարակութիւնը: Հիմա էլ կոչել ենք Ամերիկային, անգլերէն ենք սովորում եւ խրացնում Ամերիկայի ամենից յոռի երեւոյթները: Ինչո՞ւ չէ: Պէտք է սովորել անգլերէն: Անգլերէնի հետ ռուսերէն, ու նաեւ՝ թուրքերէն: Թուրքագէտ քանի՞ հայ կայ Երեւանում: Իսկ այս բոլորից առաջ պէտք է սովորել հայերէն:

Կայ նաեւ Սփիւռքի պարագան: Հայաստանում նախ չգիտէին Սփիւռքը միանգամայն հասկանալի պատճառներով: Յետոյ սիրահարուեցին Սփիւռքի վրայ «մեր յենարանը, հայութեան բաղկացուցիչ մասը, Հայաստանի շարունակութիւնը»: Հիմա էլ ատել են: Սփիւռքի դրամն ուզում են, սակայն ոչ անձնակազմը, երբ սփիւռքահայ մասնագէտները կարող են մեծապէս օգտակար լինել Հայաստանին կեանքի բոլոր բնագաւառներում:

Այս բոլորը մեր զգայականութեան հետեւանքն է: Շարունակ օդային ամրոցներ ենք կառուցում: Նրանց առած բարեկամներ ու թշնամիներ ենք փնտռում, երբ խորքում մենք ենք մեր բարեկամն ու թշնամին: Մենք շարունակ արտաքին ուժերի մէջ ենք տեսնում մեր դժբախտութիւնը, երբ փաստօրէն, հիմնականում մենք ենք մեր ձախողանքների պատճառը: Մարգրեթ Թեթչէրը իր երկրի շահերն է պաշտպանում, մենք ելնում ոտանաւոր ենք գրում նրա դէմ: Կառավարական դահլիճների փոփոխութեամբ խնդիրը չի լուծւում: Հայաստանին պէտք է տնտեսական կառոյց: Սահմանադրութիւն է պէտք, սահմանների պաշտպանութիւն է պէտք: Կարճատեւ ու հեռատես ծրագրեր են պէտք: Քաղաքացիական գիտակցութիւն է պէտք, քաղաքական հասունութիւն ու պետական մտածելակերպ է պէտք: Այլապէս զգացական մղումներով երկիր չի կառավարւի:

Կարեւորը չափազանցութիւններից ու ծայրայեղութիւններից խուսափելն է: Կարիք չկայ անմիջապէս յուսահատուելու, ոչ էլ յաջորդ վայրկեանում յուսախաբուելու: Մենք ենք ու մեր ժողովուրդը: Մենք ենք ու մեր հարեւանները: Մենք ենք ու մեր հողը: Մենք ենք ու մեր ճակատագիրը: Մենք ենք մեր ճակատագիրը կերտողը: Մենք իսկ մեր ճակատագիրն ենք:

ՅԱԿՈԲ ԿԱՐԱՊԵՆՑ
Բոստոն

Երեւան

Հայաստանին անհրաժեշտ են այլ հարկեր

Երեւան, 11 մարտ, «Սնարք»: Կառավարությունը խորապես սխալվում է, համարելով, որ Հայաստանի ներկա հարկային քաղաքականությունը համապատասխանում է տնտեսության զարգացման պահանջներին, «Սնարք»-ի թղթակցի հետ զրույցի ժամանակ ասաց Հայաստանի Գերագույն խորհրդի ֆինանսաբյուջետային հանձնաժողովի նախագահ Տիգրան Սարգսյանը: Նրա կարծիքով, այդ քաղաքականությունը չի համապատասխանում ազգային տնտեսության գործունեության արտակարգ եւ բացառիկ պայմաններին: Նա հաղորդեց նաեւ, որ նրա գլխավորած հանձնաժողովն արդեն նախապատրաստել է հարկային քաղաքականության նոր հիմնադրույթներ, որի համաձայն նախատեսվում է նվազեցնել եկամտի, շահույթի եւ ավելացված արժեքի հարկային կաղարը, ինչպես նաեւ բազմաթիվ արտոնություններ սահմանել արտադրողների համար:

Սակայն, Սարգսյանի խոսքերով, Հայաստանի կառավարությունը չի ընդունում այդ առաջարկությունները: «Այժմ Գերագույն խորհուրդը եւ կառավարությունը բացահայտ տարբեր մոտեցում ունեն Հայաստանի տնտեսության զարգացման, ծանրագույն ճգնաժամից դուրս բերման ուղիների վերաբերյալ», վերջում ասաց Տիգրան Սարգսյանը:

Սնարք

Քանի բանկ կա Հայաստանում

Ինչպես տեղեկացանք Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի առեւտրային բանկերի եւ արժեթղթերի բաժնից, Հայաստանում ներկայումս գործում են ավելի քան 50 բանկ: Ընդ որում, մեր հանրապետության համար թերեւս հսկայական այդ քանակի մեջ ընդամենը 4 բանկ են պետական՝ «Հայպետսպասբանկ»-ը, «Ագրոբանկ»-ը, «Արդշինբանկ»-ը եւ «Հայներարտբանկ»-ը: Վերոհիշյալ թվաքանակի մնացած մասի մեջ մտնում են 11 բաժնետիրական առեւտրային բանկեր, 29 առեւտրային եւ 7 կոոպերատիվ բանկեր:

«Ազգ»

Վրաստան

Գտնվեց առեւանգված հայի դիակը

Թբիլիսի, 12 մարտ, «Սնարք»: Հայաստանի հետ սահմանակից Վրաստանի Դմանիսիի եւ Սարգալեսի շրջաններում քրեածին իրավիճակը «չափազանց լարված է», «Սնարք»-ի թղթակցին հայտարարեց Վրաստանի Հանրապետության քրեական ոստիկանության պետի տեղակալ Դեմուրի Միկաձեն:

Ինչպես արդեն հաղորդել ենք, այդ շրջանում հաճախակի են դարձել ազգային հողի վրա հանցագործությունները: Իրավիճակն էլ ավելի բարդացավ այն բանից հետո, երբ վերջերս այստեղ հայտնաբերվեց փետրվարի 2-ին առեւանգված Հայաստանի Կալինինոյի շրջանի բնակիչ Ավդալյանի դիակը: Միկաձեի խոսքերով, առեւանգողները նամակ են հղել Ավդալյանի հարազատներին նրա ազատագրման դիմաց 50 միլիոն ռուբլի, 10 կգ ոսկի եւ 100 հազար դոլլար վճարելու պահանջով: Նա հաղորդեց նաեւ, որ ձերբակալվել է 2 կասկածելի անձ: Եւս երկուսը՝ Դմանիսիի շրջանի Ամամլո գյուղի բնակիչներ Ռուստամովը եւ Ահմեդովը, ըստ երեւույթին, թաքնվել են Վրաստանի հետ սահմանակից Ադրբեջանի Ղազախի շրջանում: Միկաձեի կարծիքով, այդ գործին կից են Դմանիսիի, Բոլնիսի եւ Սարգալեսի շրջաններում բնակվող շատ մարդիկ: Հանցագործության բացահայտման օպերատիվ-քննչական խումբը գլխավորում է Վրաստանի դատախազի տեղակալ Գվարամիան: Հանցագործներին ձերբակալելու ուղղությամբ տարվող աշխատանքին կմասնակցեն նաեւ Հայաստանի համապատասխան ծառայությունները: ■

Ջավախք

Ցավոտ հարցեր: Մինչեւ ե՞րբ

Տասնամյակներ շարունակ Հայաստանին այնքան մոտիկ գտնվող Ջավախքը, համարվելով ներքին սփյուռք, մի տեսակ մոռացության էր մատնված: Թվում էր, թե ղարաբաղյան շարժումը առիթ պիտի հանդիսանար Հայրենիք-Ջավախք կապի ամրապնդմանը: Ցավոք, այդպես չեղավ, եւ գնալով կարծես կապն ավելի թուլացավ: Մի ժամանակ 4-5 ավտոբուս էր գնում Երեւանից Ջավախք, որով եկող-գնացողը հիմնականում Երեւանում սովորող ջավախքցի ուսանողներն էին: Իսկ այսօ՞ր. ընդամենը մեկ-երկու ավտոբուս, այն էլ ոչ ամեն օր: Վարորդն ուզեց՝ կգնա, չուզեց՝ չի գնա: Իսկ ի՞նչ արժե այսօր մայրաքաղաքից Ջավախք գնալը: Ընդամենը 2000 ռուբլի եւ առնվազն 7-8 ժամվա համբերություն:

«Ջավախք» հայրենակցական բարեգործական միությունը, որի հիմնական նպատակը առավելագույն չափով Ջավախքի հայապահպանությանը նպաստելն է, այսօր Երեւանում գործող այն միակ կազմակերպությունն է, որն իր շուրջը համախմբելով երեւանաբնակ ջավախքցիներին, ձգտում է նպաստել Ջավախք-Հայաստան կապի ամրապնդմանը: «Իմ կարծիքով, Հայրենիք-Ջավախք կապի այսօրվա վիճակը համընդհանուր ճգնաժամի հետեւանք է: Ուստի մենք ինքներս պիտի պահենք այդ կապը, քանի դեռ վիճակը մնում է այսպիսին, մեր զրույցի ընթացքում ասաց միության նախագահ Հովհաննես Այվազյանը: Եվ քանի որ էներգետիկ ճգնաժամի պատճառով դժվարացել է կապը Ջավախքի հետ, ապրիլի մեկից միության ավտոբուսը մշտական ուղերթներ կկատարի Երեւան-Նինոծմինդա-Ախալքալաք երթուղով»: Այդ կապի ամրապնդմանը, ինչ խոսք, մեծապես խոչընդոտում է Աշոցք-Նինոծմինդա ճանապարհահատվածի անբարեկարգ վիճակը: Եւ չնայած բազմիցս խոսվել է այդ ճանապարհը վերանորոգելու մասին, սակայն Հայաստանի իշխանությունների անտարբերությունն այդ հարցի նկատմամբ դեռեւս շարունակվում է: Հետաքրքիր է՝ մինչեւ ե՞րբ: Գուցե նրանք «սպասում ու հավատում են», որ Վրաստանի կառավարությո՞ւնը լուծի այդ խնդիրը: Բայց չմոռանանք, որ վերոհիշյալ ճանապարհը նաեւ Հայաստանը Սեւ ծովի նավահանգիստների հետ կապող միակ անվտանգ ու հուսալի ճանապարհն է, որի վերանորոգման համար նախնական հաշվարկներով անհրաժեշտ է շուրջ 100 մլն ռուբլի: Թեեւ «Ջավախք» միությունն այդ նպատակով հիմնել է «Ճանապարհ» հիմնադրամը, սակայն այդ հարցը միայնակ լուծելը, իհարկե, միության ուժերից վեր է:

Մյուս ցավոտ խնդիրը Ջավախքի երիտասարդությանը տեղում պահելն է: Նրանց զգալի մասն այսօր մեկնում է արտագնա աշխատանքի, իսկ մի մասն էլ, սովորելով Երեւանի կամ Ռուսաստանի բուհերում, ավարտելուց հետո մեծ մասամբ հետ չի վերադառնում հիմնականում աշխատատեղերի բացակայության պատճառով: «Այդ խնդրի լուծման ամենակարճ ու էժան ճանապարհը մենք տեսնում ենք Ախալքալաքում որեւէ բուհի հիմնելու մեջ, որի հնարավորությունները կարծես ներկայումս ուսումնասիրվում են: Նախնական համաձայնություն է ձեռք բերվել Վրաստանի բուհերի նախարարության հետ Ախալքալաքում համապատասխանաբար ուսումնական հաստատություն բացելու վերաբերյալ, որն առաջին 5-6 տարում կգործի հեռակա կարգով», նշեց Հ. Այվազյանը:

Մյուս կողմից, շրջանի էներգետիկ կարիքները հոգալու լավ հնարավորություն է ընձեռնում Ջավախքի ջրային պաշարների օգտագործումը: «Մեր մասնագետ հաշվումներով (Հայաստանի համապատասխան մասնագետների մասնակցությամբ) Ջավախքում Թափառվան գետի վրա կարելի է կառուցել 3-8 Մ․Վտ հզորության 7 հէկ, որոնց տված էլեկտրաէներգիան ոչ միայն կբավարարի Ջավախքին, այլեւ մի մասը հնարավոր կլինի արտահանել, մասնավորապես, հարեւան Աշոցքի շրջան: Հէկ կառուցելու նախաձեռնությունը ստանձնել է «Վրացգլխէներգո»-ն եւ սպել է իր համաձայնությունը տեխնիկական օժանդակություն ցուցաբերելու համար», ավելացրեց Հ. Այվազյանը:

Ինչ խոսք, Ջավախքի հայ համայնքը իր ուրույն խնդիրներն ունի, որոնց իրականացումն, անտարակույս, որոշակի քաղաքականություն է: «Մեր միությունն իր գործունեությունը կազմակերպում է շրջանում կատարվող ներքին քաղաքական իրադարձություններին չմիջամտելու սկզբունքով: Մենք պատրաստ ենք օժանդակել Ջավախքի բոլոր ընտրովի իշխանություններին, որոնք մտահոգված են հայապահպանության խնդիրներով: Ուստի անհրաժեշտ եմ համարում դիմել Հայաստանում գործող քաղաքական կազմակերպություններին, որ ձեռնպահ մնան Ջավախքում քաղաքական հենարան փնտրելու գայթակղությունից, որը, ի վերջո, կարող է հանգեցնել ուժերի մասնատման ու քաղաքական անկայունության», ասաց Հ. Այվազյանը:

Մեզ հասած տեղեկությունների համաձայն, մոտ օրերս Երեւանում կայանալիք Հայաստան-Վրաստան հանդիպման ժամանակ ստորագրվելու են 15-20 միջպետական փաստաթղթեր: Հուսով ենք, որ Հայաստանի կառավարության առաջարկությամբ դրանցում կնշվեն նաեւ վիրահայ համայնքների կրթամշակութային, հոգեւոր, ինչպես նաեւ սոցիալ-տնտեսական կյանքի հետագա զարգացման տարբեր կողմերը կարգավորող դրույթներ:

ՄՈՒՇԵՂ ԹՈՐՈՍՅԱՆ
Մեր սեփ. թղթակից, Ջավախք

Օտար մամուլ

«Սովորական» խաղաղարարները

Այս վերնագրով հինգշաբթի օրվա մարտի 11-ի «Քրիսչըն Սայընս Մոնիթոր» թերթը Քրիստին Անդերսոնի հեղինակությամբ հոդվածով անդրադարձել է հայ թարգմանչուհի Անահիտ Բայանդուրի եւ ադրբեջանցի պատմաբան Արզու Աբդուլլաեւայի խաղաղասիրական առաքելությանը: Վերջերս նրանք Հելսինկիում ստացան Ուլոֆ Պալմեի անվան խաղաղության մրցանակը եւ հրավիրվեցին Ատլանտա՝ մասնակցելու Քարտեր կենտրոնի քաղաքական հետազոտությունների կենտրոնի համաժողովին:

Հոդվածագիրը, որը նաեւ հարցազրույց է վերցրել հայ եւ ազերի կանանցից, նշում է, որ նրանց կատարած հիմնական աշխատանքը համաժողովի սահմաններում նպատակաուղղված է եղել պատանդների փոխանակմանը, շրջանում խաղաղության միջանցքներ բացելու գաղափարին:

Թղթակցի տված հարցին Անահիտ Բայանդուրը մասնավորապես պատասխանել է, թե հայ-ազերի բանակցությունները որեւէ դրական արդյունք կտան, երբ դրանց մասնակցի նաեւ Լեռնային Ղարաբաղը: Արզու Աբդուլլաեւան նշել է, թե ազերի պատանդների թիվը հասնում է 1500-1800: Անահիտ Բայանդուրը նշել է, որ հայ պատանդների ստույգ թիվը դժվար է իմանալ, քանի որ առայժմ չկա պատանդների կամ մահացածների լիակատար վիճակագրություն: Քրիստին Անդերսոնը նաեւ նշում է, որ այդ երկու «խաղաղարար կանանց միասնական գործունեությունը ցույց է տալիս, որ այդ երկու թշնամի երկրների ժողովուրդները կարող են համատեղ աշխատել»:

«Ազգ»

digitised by A.R.A.R.@

Տեսակետ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՉԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ

Վարչատարածքային տրոհումը ցանկացած պետական միավորի պատմական հասկացություն է, տարածքի միավորման և զարգացման հիմքը, հասարակության էթնոլանդշաֆտային ու սոցիալ-տնտեսական պայմանների կայունացնող գործոնը:

Պատահական չէ, որ հանրահայտ պատմիչներն ու պատմական փաստաթղթերը նշում են տարբեր պատմական շրջանների պետությունների վարչական միավորները, թույլ տալով մեզ՝ ժամանակակից ընթերցողներին, պատկերացում կազմել այս կամ այն երկրի վարչատարածքային շրջանացման բազմազանության մասին: Երկրի վարչական տրոհման կամ շրջանացման նշանակությունը ու դերը անհամեմատ աճում են մեր օրերում:

Հայաստանի Հանրապետության շրջանացման սխեմայի նորացումը արդիական և անհրաժեշտ քայլ է, հատկապես անկախության ձեռք բերելուց և 1988-1992 թթ. դեպքերից հետո: Առավել ևս, որ 1988-ից հետո ընկած ժամանակաշրջանը ցույց տվեց Հայաստանի վարչական շրջանների ու պետական սահմանների արհեստականությունը: Վերջինս ավելի մեծ համակարգի՝ նախկին Խորհրդային Միության վարչատարածքային տրոհման արտացոլումն էր, ինչը սակայն գրեթե չէր զգացվում մարդկանց կյանքում և հնարավորություն էր տալիս ավելի հեշտ կառավարել ողջ Անդրկովկասը: Իր հերթին, նախկին Հայկական ԽՍՀ-ի վարչական շրջանացումն արտահայտում էր «պրոլետարիատի դիկտատուրայի» պետության բյուրոկրատացման միտումը:

Ստորև տանք քննարկվող հարցի մեր պատկերացումը:

Հայաստանի ողջ պատմության ընթացքում նկատվում էր երկրի շրջանացման երկվություն: Բավական է հիշել 15 աշխարհներն ու բդեշխությունները:

Փաստորեն այստեղ մենք հանդիպում ենք տարածքի վարչական ու ռազմական շրջանացման ձևերի վառ արտահայտման ու զուգակցման: Խոսքը գնում է Գուգարքի ու Աղձնիքի հայկական թագավորության հյուսիսային ու հարավային առաջադիրքերի մասին:

19-րդ դ. Ռուսաստանին Արևելյան Հայաստանի միացումից հետո նույնպես առաջ եկավ նոր միացված տարածքների վարչական շրջանացման ու կառավարման ձևի հարցը: Ամենաընդունելի դարձավ Անդրկովկասի վարչառազմատարածքային շրջանացման ու կառավարման զուգակցման ձևը: Առավել ևս, որ խոշոր պետությունները, այդ թվում և կայսրությունները, իրենց տարածքային ընդարձակումը կատարում էին զենքի, ռազմական ուժի օգնությամբ: Առանց ռազմական գործոնի չէր կարող գոյատևել և տևող կողմը: Հետևաբար, պետականության ստեղծման պատմական փորձը վկայում է ռազմական կառավարման անհրաժեշտության մասին, գոնե կարճ ժամանակահատվածում: Սա լավագույն արտահայտումն էր կամ ռազմատարածքային, կամ էլ նրա ու վարչատարածքային շրջանացման զուգակցումը:

Տվյալ միտումը սկզբունքորեն ճանաչեցին ու պահպանեցին բոլշևիկները (կոմունիստները) Խորհրդային Միությունում: Ճիշտ է, ոչ բացահայտ, քողարկված ձևով: Բայց օգտագործվեց շրջանացման այդեն երեք ձև, ինչը կենտրոնական չեղավ: Խոսքը գնում է ազգային-տարածքային, վարչատարածքային և ռազմատարածքային շրջանացման մասին նախկին ԽՍՀՄ-ում, իսկ հետագայում նաև նրանից անջատված անկախ պետություններում:

Պատահական չէ, որ Ռուսական պետության հիմքերը քայքայելու համար բոլշևիկները ազդարարեցին երկրի ազգային-տարածքային բաժանման մասին: Իսկ իրականում, գալով իշխանության, պարզվեց, որ նրանք չեն պատկերացնում իրենց ինքնիշխան պետությունների միության մասին: Փաստն այն է, որ բոլշևիկները վախեցած էին իրենց հորինած երկրի ազգային շրջանացումից, ինչը միջոց էր միայն քայքայման ու տարանջատման համար: Որպես միացնող ուժ գործի դրվեց պրոլետարիատի դիկտատուրայի գաղափարը: Դրա ամենավառ արտացոլումն էր ստալինիզմը: Վերջինս պատահական երևույթ չէր Ռուսաստանի և ԽՍՀՄ պատմությունում, դա բոլշևիկների կողմից օրինաչափ ու գիտակցական քայլ էր, կանգնեցնել իրենց հնարած երկրի ազգային կառուցվածքի անկանխատեսելի հետևանքները: Այդ կառուցվածքը Խորհրդային Միությունում ներկայացվում էր հետևյալ շարքով. խորհրդային հանրապետություն-ինքնավար հանրապետություն-ինքնավար մարզ-ինքնավար (ազգային) օկրուգ: Սկզբնական փուլում գոյություն ունեին և ինքնավար շրջան տարբեր ազգային փոքրամասնությունների համար մշակութային ինքնավարության ձևով: Նշված միավորների հիմնավորման համար հորինված էին տարբեր չափանիշներ, որոնք հաստատ չէին, այդ թվում և երեք չափանիշները խորհրդային հանրապետության անջատման համար: Մյուս կողմից, մտցված էր երկրի վարչատարածքային բաժանում, կազմված մարզերից, շրջաններից, քաղաքային և գյուղական խորհուրդներից: Խորհրդային իշխանության սկզբնական փուլում պահպանված էին դեռ գավառներն ու վոլոստները: Անցումային միավոր էին երկրամասերը, որոնք իրենց մեջ ընդգրկում էին և վարչական և ազգային-տարածքային միավորներ: Այդպիսին էին Կրասնոդարի, Ստավրոպոլի և Խաբարովսկի երկրամասերը: Իսկ Պրիմորիեն երկրամաս էր անվանվել համաձայն այդ տարածքի յուրացման ավանդույթի: Երկրի միացման և կայունացման համար մտցվում էր նաև ռազմատարածքային բաժանումը օկրուգների ձևով: Իրականում հենց այս վերջին բաժանումն էր խաղում կայունացնող գործոնի դեր: Նրան կարելի է դիտել որպես վերազգային ու վերվարչական միավոր:

Սակայն ռազմատարածքային շրջանացման անհրաժեշտության ճանաչումը պայմանավորված է ոչ միայն երկրի չափերով և պատմությամբ, այլև աշխարհագրական դիրքով ու տնտեսության վիճակով: Բոլոր նշված գործոնների տեսակետից դիտենք Հայաստանի Հանրապետության համար առաջարկվող ռազմատարածքային շրջանացումը:

Նա թելադրվում է.

– աշխարհագրական դիրքի յուրահատկություններով, որը միանշանակ կարելի է գնահատել որպես անբարենպաստ տրանսպորտային, լանդշաֆտա-գոյատիպաբանական (էկոլոգիական), բնապահպանային և պատմաաշխարհագրական տեսակետից,

– պատերազմական վիճակով Ադրբեջանի հետ,

– լարված հարաբերություններով Թուրքիայի հետ,

– ոչ բավարար զարգացած կապերով Վրաստանի հետ, որոնց լավացումը հեռանկարում նույն հավանականությունն ունի, ինչ և վատացումը,

– Իրանի հետ սահմանի մեծ աշխարհաքաղաքական, մասնավորապես աշխարհառազմավարական նշանակությամբ:

Վերը նշված բոլոր պայմաններին և շրջանացման տարբեր ձևերի զուգակցման պահանջին բավարարում է լեռնային տարածքների տրոհման ավագանային սկզբունքը: Այդպիսի տարածք է և Հայաստանի Հանրապետությունը, և Հայկական լեռնաշխարհն ամբողջությամբ:

Ելնելով այդ սկզբունքից, Հայաստանի տարածքում կարելի է անջատել հետևյալ միավորները, որոնք հաճախակի արդեն անվանում են և աշխարհներ, և գավառներ: Մենք գտնում ենք, որ «աշխարհ» անվանումը, քանի որ հայկական պատմաաշխարհագրական ավանդույթում ունի իր բավականին հստակ տեղը: Այս միավորը սովորաբար զբաղեցնում էր ընդարձակ տարածք և հիմնականում համապատասխանում էր խոշոր գետերի կամ ջրային օբյեկտների (օրինակ, լճերի) ավազաններին: Բայց այժմյան Հայաստանում ոչ մի «աշխարհ» լրիվին ներկայացված չէ: Ավելին, Մեծ Հայքում հայտնի 15 աշխարհներից Հայաստանի Հանրապետության կազմի մեջ են մտնում միայն Այրարատի, Գուգարքի, Արցախի ու Սյունիքի առանձին մասերը:

Մեր կողմից առաջարկվող տարածքային միավորներն իրենց մեծությամբ համընկնում են գավառների հետ, իսկ ավելի հաճախ գերազանցում են վերջիններս: Այսօր Հայաստանում որպես տարածքային միավոր օգտագործվում է շրջանը: Այդ անվանման կիրառումը մեր կողմից կարող է բնականության մոտ ընկալվել որպես այժմյան շրջաններ և խառնվել դրանց հետ, որոնց թիվն անհիմն ուռճացված է: Նշենք նաև, որ «աշխարհ» անվանման օգտագործումը հաշվի է առնում այժմյան Հայաստանի սահմանների անավարտությունը:

Սակայն արդի փուլում, երբ ստեղծվում է, իսկ ավելի ճիշտ վերականգնվում է հայկական անկախ պետականությունը, նպատակահարմար է օգտագործել ռազմա-տարածքային շրջանացում: Այս տեսակետից ընդունելի է օկրուգ անվանումը, առավել ևս, որ նա արդեն օգտագործվել է Հայաստանի տարածքի թե բնական, թե վարչական շրջանացման համար: Մյուս կողմից, «օկրուգ» անվանման օգտագործումը ավելի լավ կհամապատասխանի առաջարկվող միավորներին, կրելով հենց ժամանակավոր բնույթ և ընդգծելով հարցի ռազմական կողմը, մասնավորապես պետության սահմանների անավարտ լինելը:

Հայաստանի շրջանացման համար ավազանային սկզբունքի օգտագործումը պայմանավորված է նաև նրանով, որ հանրապետության սահմաններում գտնվում են սովորաբար գետերի վերին, ավելի քիչ՝ միջին հոսանքների ավազանները, ինչը չի կարող ունենալ երկարատև բնույթ և չառաջացնել ընդհարումներ:

Այստեղից պարզ է, որ ավազանների հիման վրա անջատված տարածքային միավորները բաց կլինեն հոսանքով ավելի ներքև ընկած հարևան հատվածների նկատմամբ: Նրանք ցույց են տալիս մեկ ավազանում միասնական բնատնտեսական համակարգերի (ԲՏՀ) ձևավորման ցանկալիությունը նույնիսկ տարբեր էթնոսոցիալ իրավիճակի և տարբեր պետություններում գտնվելու դեպքում:

Այդ նպատակով կարևոր է նաև Հայաստանի Հանրապետության տարածքի լավագույն շրջանացման տեսքը հեռանկարում, որը կլավացնի հանրապետության աշխարհագրական դիրքը, լանդշաֆտա-գոյատիպաբանական պայմաններն ու բնապահպանական պահանջները: Դա հանրապետությանը հնարավորություն կտա ինքնավար գոյատևել, ստեղծել անվտանգության գոտի և նախապայմաններ պատրաստել ռազմատարածքայինից վարչատարածքային կառավարման անցման համար:

Յուրաքանչյուր տարածքային միավոր՝ օկրուգ պետք է ղեկավարվի կուսակալի կողմից, առավել ևս, որ բոլոր օկրուգներն էլ փաստորեն կլինեն սահմանային: Ըստ էության, կուսակալը համապատասխանում է կայսերական Ռուսաստանի գեներալ-նահանգապետին կամ էլ Մեծ Հայքի բդեշխին:

Հիմնական օկրուգները կլինեն.

1. Շիրակը կամ Ախուրյան գետի ավազանը:
2. Գուգարքը կամ Դեբեդ գետի ավազանը:
3. Ուտիքը կամ Աղստև ու Տավուշ գետերի ավազանները:
4. Սևանը կամ Սևանա լճի ավազանը:
5. Այրարատը կամ Արաքս գետին թափվող Սևջուր, Հրազդան, Ազատ ու Վեդի գետերի ավազանները:
6. Վայքը կամ Արփա գետի ավազանը:
7. Սյունիքը կամ հիմնականում Հագարու գետի ավազանը:
8. Արցախը:

Դրա հետ մեկտեղ, օկրուգների սահմաններում աշխարհաքաղաքական տեսակետից ամենակարևոր տեղամասերը կանջատվեն որպես հատուկ գավառներ: Այդպիսին են Կապանի (Ողջի գետի ավազանն է), Արևիքի (այժմյան Մեղրու շրջանն է), Շարուրի (այժմյան Արարատի շրջանի արևելյան հատվածն է), Տաշիրի (Տաշիր գետի ավազանն է), Աշոցքի (ընդգրկում է այժմյան Ամասիայի ու Աշոցքի վարչական շրջանները) հատուկ գավառները:

Ինչպես տեսնում ենք, տվյալ շրջանացումը բավականին պարզ է, ունի իր տրամաբանական հստակությունը, բխում է մեր օրերի պահանջներից ու հեռանկարներից և համապատասխանում է մեր ժողովրդի իղձերին:

Այսպիսով, Հայաստանի Հանրապետության վարչական շրջանացման ցանցը վերանայման կարիք ունի: Դա իրագործելու համար անհրաժեշտ են նոր մշակումներ, որոնցից մեկին էլ նվիրված է այս հոդվածը: Մենք համաձայն ենք, որ բերված շրջանացումը ոչ բոլորին են համաձայն լինելու: Բայց մի բան պարզ է. ժամանակն է մշակել հանրապետության նոր շրջանացումը, հաշվի առնելով աշխարհագրական դիրքի առանձնահատկությունները, պատմական ճակատագրի յուրահատկությունը և Անդրկովկասի ու ամբողջ Առաջավոր Ասիայի արդի վիճակը:

ՎԻԳԵՆ ԽԱԼԱՏՅԱՆ
աշխարհագրական գիտությունների թեկնածու

Լրագրային տառաձևեր
համապատասխանում են
Times (Roman, Medium, Bold, Italic, BoldItalic)
Helvetica (Roman, Bold)
Folio (ExtraBoldCondensed, BoldExtraCondensed)
օգտագործելի են
Macintosh և IBM (Windows)
համակարգերում
դալլաքյան
TrueType
PostScript
ի վերջո, դրանք գեղեցիկ են ...
dallakian fonts

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ
ARMENPRESS State Newsagency

Միջազգային անցուղարձ

Ռուսաստան. Հարցերը շատ են, մնում է պատասխաններ գտնել

ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնը Սպիտակ տանը լրագրողների հետ զրուցելիս կրկին հայտարարել է, որ ինքը պաշտպանում է Ռուսաստանի նախագահ Բ. Ելցինին: «Ես մտադիր եմ ուժերիս համեմատ ամեն ինչ անել Ելցինին օգնություն ցույց տալու համար, ասել է Քլինթոնը: Ես հավատում եմ նրան եւ ուզում եմ նրա հետ աշխատել այնքան երկար, որքան հնարավոր կլինի»:

ԱՄՆ-ի պետքարտուղար Ու. Քրիստոֆերը նույնպես հայտարարելով, որ «հավատում է Ելցինին», հույս հայտնեց, որ Ռուսաստանի նախագահը «խորհրդարանի հետ ծավալված իշխանության պայքարից դուրս կգա անպարտելի»: «Համագումարում իրադրությունը զարգանում է շատ դինամիկ կերպով, եւ դեռ վաղ է վերջակետ դնել», ասաց նա:

Ու. Քրիստոֆերը Բ. Ելցինին անվանեց «ժողովրդավարության եւ ազատ շուկայի ամենավճռական պաշտպան»: «Մենք, ասաց Քրիստոֆերը, կշարունակենք պաշտպանել նրան, վերջին հաշվով իրավիճակը պետք է կարգավորվի հենց Ռուսաստանում, բայց մենք մեր կողմից պատրաստ ենք մեր ուժերի համեմատ ցույց տալ ինչպես նյութական, այնպես էլ խորհրդատվական օգնություն»:

Սպիտակ տանը կայացած բրիֆինգում հանրության եւ մամուլի հետ կապերի բաժնի տնօրեն Ջ. Ստեֆանոպուլոսն ասաց. «Իրադրությունը Ռուսաստանում խիստ անկայուն է»: Նա ավելացրեց, որ նախագահ Քլինթոնն ուզում է, որ «յոթնյակի» երկրները ամենամոտ ապագայում կոնկրետ գործողություններ ձեռնարկեն: Այս շաբաթվա սկզբին նախագահը նամակներ գրեց «յոթնյակի» իր բոլոր պաշտոնակիցներին, առաջարկելով, որ ֆինանսների նախարարների օգնականներն ու տեղակալներն այս շաբաթավերջին Հոնկոնգում կայանալիք իրենց հանդիպումն օգտագործեն Ռուսաստանի իրադրությունն առանձին քննարկելու համար, բացի դրանից, ԱՄՆ-ը շարունակում է ուրիշ միջոցների ձեռնարկման հնարավորություններ քննարկել նախքան Տոկիոյի հուլիսյան տնտեսագիտական հանդիպումը:

– Ռուսաստանին ցույց տրվող օգնությունն արագացնելու ձեր ձգտումը չի՞ վկայում արդյոք, որ Սպիտակ տունը այդ երկրի իրավիճակը համարում է արտակարգ:

– Նախագահն ասաց, որ ստեղծվել է շատ բարդ իրավիճակ եւ որ «յոթնյակը» պետք է արագ գործի:

– Բ. Ելցինը ԱՄՆ-ին խնդրե՞լ է արդյոք աջակցել իրեն, եթե ինքը Ռուսաստանում արտակարգ դրություն մտցնի:

– Որքան ինձ հայտնի է, ոչ:

ԱՄՆ-ի պետդեպարտամենտի պաշտոնական ներկայացուցիչ Ռ. Բաուչերին հարցրին. «Եթե Ելցինը իր նպատակին հասնելու համար օգտվի արտակարգ լիազորություններից, արդյոք դա հանգի՞ստ կընկալվի ԱՄՆ-ում»: Նա պատասխանեց. «Ինձ թվում է, որ ամեն ոք կարող է մի շարք սցենարներ ու գաղափարներ քննության առնել տվյալ փուլի հնարավոր արդյունքների առնչությամբ: Դա չի նշանակում, թե մենք պետք է փորձենք այժմ դրանք կոնկրետ որեւէ ձեւով բնութագրել»:

– Կարելի՞ է արդյոք ենթադրել, թե ԱՄՆ-ը հաստատակամորեն կպաշտպանի Ռուսաստանում խորհրդարանային կառավարումը, ինչպես դա եղավ Պերուի դեպքում:

– Տարբեր երկրների իրավիճակները նման չեն իրար: Մենք վարում ենք իրոք հստակ քաղաքականություն, եւ այս վարչակազմը շատ վճռական քաղաքականություն է ընտրել ամբողջ աշխարհում ժողովրդավարության աջակցելու բնագավառում: Եւ դա նշանակում է Ռուսաստանի ժողովրդավարության պաշտպանություն:

Բրիտանիայի կառավարության պաշտոնական ներկայացուցիչը հայտարարեց. «Մենք գտնում ենք, որ նախագահ Ելցինը այժմ բախվում է դժվարությունների, ուստի եւ հարկավոր է շտապ կարգով առավել արդյունավետ ուղիներ գտնել Ռուսաստանի ժողովրդավարական ուժերին օգնելու համար: Նախագահ Ելցինը մյուսներից ավելի լավ կարող է առաջ մղել բարեփոխումները»:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Բորսա

Դոլարի աճ նաեւ Եվրոպայում

Վերջին ժամանակաշրջանում դոլարի փոխարժեքի բարձրացում է նկատվում Եվրոպայի վալյուտային բորսայում: Լոնդոնում այսօր 1 դոլարին տալիս են 1.67 գերմանական մարկ, որը վերջին մի քանի տարում այդ արժույթի ամենաբարձր փոխարժեքն է, նշում է «Ֆրանս-պրես» գործակալության մեկնաբանը: Դեռ չորեքշաբթի օրը մեկ դոլարի փոխարժեքը 1.6645 մարկ էր: Գերմանական մարկի փոխարժեքը շարունակում է նվազել, սակայն դա ոչ թե դոլարի փոխարժեքի աճի հետեւանքն է, այլ կախված է Գերմանիայի ներքին տնտեսական վիճակից: Գերմանական մարկի փոխարժեքը իտալական լիրայի նկատմամբ մնացել է նախկին մակարդակի վրա, կազմելով 1 մարկի դիմաց 965 լիրա: Չնայած մարկի փոխարժեքի նվազմանը, դանիական կրոնի փոխարժեքն իջել է, 1 մարկի դիմաց հասնելով 3.84-ի: Պորտուգալական էսկուդոյի փոխարժեքը շարունակում է ընկնել, այս շաբաթ էսկուդոն դարձավ առավել սակավարժեք դրամը եւ փաստորեն այլեւս պահանջարկ չունի: Ֆրանսիական ֆրանկը մնացել է կայուն եւ կազմել 1 մարկի դիմաց 3.3940 ֆրանկ:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

ԱՊՀ երկրները կտրուկ ավելացրել են պղնձի մատակարարումները

Արեւմտյան Եվրոպայի երկրներում պղնձի պահանջարկի ցածր մակարդակը եւ ԱՊՀ պետություններից առաքումների կտրուկ ավելացումը հանգեցրել են համաշխարհային շուկայում այդ մետաղի ավելցուկի, մարտի 3-ին հաղորդեց «Ռոյթեր» գործակալությունը: ԱՊՀ-ից ներմուծվող պղինձը 1992 թ. դեկտեմբերին նախ վաճառվում էր Լոնդոնի մետաղների բորսայի գնահատման գնից՝ մեկ տոննան 25 ֆունտ ստեռլինգով, իսկ այնուհետեւ՝ 60 ֆունտ ստեռլինգով: Ընթացիկ տարվա հունվարին ԱՊՀ երկրներից պղնձի արտահանությունը գնահատվում էր 100 հազար տոննա, մինչդեռ ամբողջ 1990 թ. այն կազմել էր 178 հազար տոննա: Ներկայումս ԱՊՀ-ից կատարվող առաքումները խառնաշփոթ շատ են, քան անցյալ տարվա նույն ժամանակամիջոցում: Առեւտրական ֆիրմաներից մեկը հաղորդում է վերոհիշյալ զեղչը մեկ տոննայի դիմաց 70-100 ֆունտ ստեռլինգի հասցնելու մասին, նայած որակին:

ԱՊՀ-ից մատակարարվող պղինձը չի համապատասխանում Լոնդոնի մետաղների բորսայի պահանջներին, եւ քանի որ այդ մետաղը ավելի ցածր որակի է, բնականաբար էժան է վաճառվում: Բորսայում առկա պղինձը մարտի 1-ին գնահատվում էր 1 տոննան 1485.0-1485.5 ֆունտ ստեռլինգ:

Առեւտրական շրջանակներում բավարարությամբ վերաբերվեցին Ռուսաստանից պղնձի արտահանման պաշտոնական թվին, որը վերջերս հաղորդել էր Ռուսաստանի արտաքին տնտեսական կապերի նախարարությունը (154 հազար տոննա 1992 թ. 1991-ի 174 հազար տոննայի դիմաց): Նշվում է, որ այդ մետաղի արտադրությունը կայուն մակարդակ ունի, որը գերազանցում է մեկ միլիոն տոննան, իսկ սպառումը, որը 1990 թ. ԱՊՀ-ում կազմել էր 750 հազար տոննա, անշեղորեն նվազում է: Դրա հետեւանքով անցյալ տարի փոխանցվող պաշարները հասել են 387 հազար տոննայի, գտնում է «Ինթերնեյշընըլ մեթալզ ընդ մինըրալզ» ֆիրման:

Այժմ ենթադրություն է արվում, որ զեղչի չափի հետագա մեծացման դեպքում ԱՊՀ-ից առաքվող պղինձը կարող է պահանջարկ ունենալ ամերիկյան շուկայում, որի վիճակը ներկայումս բնութագրվում է մեծ կայունությամբ:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Մոսկվայի գունավոր մետաղների բորսայի գնահատումները

11.03.93 դոլ./տ.	փոփոխություն շաբաթվա ընթացքում դոլ./տ.	փոփ. %-ը
պղինձ		
զտված 600000	15000	2.6
տափակ գլանվածք 575000	5000	0.9
ձողիկներ եւ խողովակներ 540000	0	0
արույր		
ձուլակտոր 255000	0	0
տափակ գլանվածք 400000	-10000	-2.4
ձողիկներ եւ խողովակ 425000	-25000	-5.6
ջարդոն եւ թափոն 135000	0	0
բրոնզ		
ձուլակտոր 345000	0	0
գլանվածք 430000	-10000	-2.3
ջարդոն եւ թափոն 125000	0	0
նիկել		
նախնական (H-1) 1750000	50000	2.9
գլանվածք 1600000	0	0
ջարդոն եւ թափոն 470000	10000	2.2
ալյումին		
նախնական (A7, A6, A5) 375000	10000	2.7
համաձուլվածք 210000	5000	2.4
գանվածք 325000	0	0
ջարդոն եւ թափոն 155000	0	0
կապար		
(C1) 210000	10000	5
ջարդոն եւ թափոն 60000	0	0
ցինկ		
80, 81 400000	10000	2.6
ջարդոն եւ թափոն 115000	0	0
անոդ (01) 1850000	50000	2.8
տիտան		
գլանվածք (BT1-0) 44000	0	0
տիտանի սպունգ 350000	0	0

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Նավթամթերքների գները

Միանվագ գործարքների շուկայում գների ընթացիկ մակարդակի գնահատումը հեղուկանավով առաքելիս, դոլար տոննայի դիմաց, վիճակը 8. 03. 93 թ.:

	Ռոտերդամ	Միջերկրական ծով բազա Իտալիա	Միջերկրական ծով Ճենովա/Լավերա	Հս.-արեւմ. Եվրոպայի նվինգ.
բենզին (0,15 գր/լ)	196-197	189-192	198-201	193-196
բենզին անխառն	192-193,9	-	-	192-194
սովոր. ոչ էթիլ. բենզին	186-187	-	-	187-188
մեթիլ-տերտիլ բութիլային եթեր	246-254	-	-	-
նաֆտա (պարաֆ)	172-174	160-162	171-173	174-176
նաֆտա (հում)	-	-	-	177-179
ռեակտիվ կերոսին	196-197	181-183	-	199-201
դիզ. վառելիք (գազոյլ)	-	164-166	171-173	-
դիզ. վառելիք (0.2 % C)	175.5-176.5	165-166	172-173	176-178
դիզ. վառելիք (0,3 % C)	-	164-166	171-173	176-178
մազութ (ծծմբ 1 % C)	94-96	98-100	104-106	101-102
մազութ (3 % C)	-	-	-	77-78
մազութ (3,5 % C)	77-78	70-71	77-78	76-77

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Լուրերի հոսք

Էմիրությունները ավելացնում են նավթի հանույթը

Միացյալ Արաբական Էմիրություններում նավթահանույթի ամենախոշոր ընկերությունը՝ «Աբու Դաբի քոմփընին» սկսել է նավթի չորս նոր հանքավայրերի մշակումը, նպատակ ունենալով ավելացնել այդ արժեքավոր հումքի արտադրությունն ու արտահանությունը, հաղորդել է «Ֆրանս-պրես» գործակալությունը: Նավթի վերգետնյա հանույթի ընկերությունը, որի ներկայացուցչությունը գտնվում է Աբու Դաբիում, հայտարարել է, որ մշակվելու է Զուբայա, Շանայել, Ռումայթա եւ Զարքն Յաֆուր հանքավայրերը: Ընկերությունը գաղտնի է պահել այդ ծրագրի մանրամասնությունները, սակայն հայտնի է, որ Բաբ հանքավայրի մշակման հետ կապված համանման մեկ ուրիշ նախագիծ կիրագործվի արդեն այս տարի եւ կարտադրի օրական 100 հազար բարել նավթ: Ընդհանուր առմամբ ընկերությունը մտադիր է առաջիկա 5 տարում իրականացնել 7 մեծ նախագիծ: «Աբու Դաբի քոմփընին» նաեւ տիրում է նավթահանույթի մեկ ուրիշ ընկերության՝ «Աբու Դաբի նեշընըլ օյլ քոմփընի»-ի բաժնետոմսերի 60 տոկոսին, որն արտադրում է օրական մոտ 1 մլն բարել, այսինքն Միացյալ Արաբական Էմիրություններում արտադրվող ամբողջ նավթի գրեթե կեսը: Բացի դրանից, ընկերությունն ունի խոշոր հանքավայր, որի պաշարները գերազանցում են 10 մլրդ բարելը: Միացյալ Արաբական Էմիրությունները նոր ծրագրեր են մշակում նավթի պահանջարկի մեծացման պատճառով մինչեւ 1995 թ. նավթահանույթը օրական 3 մլն բարելի հասցնելու նպատակով: Ներկայումս էմիրությունները արդյունահանում են օրական 2.4 մլն բարել նավթ: Ակնկալվում է, որ այս տարի էմիրություններում նավթահանույթի զարգացման մեջ կներդրվի 6 մլրդ դոլար:

Առաջին շուկա է դուրս գալիս փոխարկված «Շտամպ» գործարանը

Առեւտրական եւ տեխնիկական ղեկավարների մադրիդյան ակումբի մրցանակը արտադրանքի բարձր որակի համար շնորհվել է «Շտամպ» փոխարկված գործարանին, որը նախկինում թողարկած համազարկային կրակի «Գրադ» համակարգերի փոխարեն այժմ արտադրում է ժողովրդական սպառման եւ արտադրատեխնիկական ապրանքներ: Դա ձեռնարկության արդեն երկրորդ միջազգային մրցանակն է. անցյալ տարի առանց արտադրության ծավալների նվազման, խոր փոխարկ անցկացնելու համար գործարանն արժանացավ Իսպանիայում անցկացված արդյունաբերողների եւ գործարարների առեւտրային մրցույթ-համաժողովի հատուկ մրցանակին: «1988 թ. մեր ձեռնարկության ռազմական պատվերը կիսով չափ կրճատվեց եւ 1989 թ. փաստորեն վերացվեց, պատմում է ձեռնարկության տնօրեն Վալենտին Միտինը: Այդ բոլոր ուժերը մենք փոխադրեցինք արտադրամասերի վերակառուցման վրա: Միաժամանակ յուրացվում էր «խաղաղ» արտադրանք: Աշխատում էինք, ինչպես ասում են, «ոտքի վրա», նախագծողները եւ տեխնոլոգները հազիվ էին հասցնում գծագրեր հանձնել տեղամասերին»: Դրա շնորհիվ հաջողվեց կրճատել արտադրության նախապատրաստման ժամանակահատվածը, եւ գործարանն արագորեն սկսեց սկզբունքորեն նոր արտադրանքների՝ կենցաղային գազօջախների սերիական թողարկումը: Միայն առաջին փոխարկային տարում պատրաստվեց 70 հազար գազօջախ: Անցյալ տարի դրանց թողարկումը հասցվեց 200 հազարի, իսկ 1993 թ. դեկտեմբերին կհասնի 320-350 հազարի: Համեմատության համար ասենք, որ Բրեստի գազօջախների մասնագիտացված գործարանը, որը պետության վրա նստել է 90 մլն դոլար, նախագծային կարողության հասավ 6-7 տարում:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

1992 թ. երեք անգամ կրճատվել են ՀԱՀ-ի ալմաստ արդյունահանող «Դե Բիրս» գիգանտ կորպորացիայի եկամուտները: Անցյալ տարի ընկերությունը վաստակել է 491 մլն. դոլար, որ 35.3 տոկոսով ցածր է 1991 թ. ցուցանիշից: Ֆինանսական դրության վատթարացումը ստիպել է «Դե Բիրս»-ի ղեկավարությանը հայտարարելու բաժնետերերի վճարի 20 տոկոս նվազեցնելու մասին:

digitised by A.R.A.R.@

Դոսյե

ԼԵԶԳԻՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԸ

Լեզգի ժողովրդի հիմնահարցը էթնիկական փակուղու դասական օրինակներից մեկն է, որից միակ ելքը պայքարն է ինքնորոշման համար:

Լեզգիներ: Ինքնանվանումը «լեզգիյար»: Լեզգիները բաժանվում են մի շարք էթնիկական խմբերի՝ կյուրինցիներ, ախտըղցիներ, դուբացիներ: Պաշտոնական տվյալների համաձայն, 205 հազար լեզգի ապրում է հարավային Դաղստանում, 174 հազար՝ հյուսիսային Ադրբեջանում եւ 90 հազար այլ վայրերում: Սակայն կան նաեւ ոչ պաշտոնական տվյալներ, որոնց համաձայն, 800 հազար լեզգի ապրում է Ադրբեջանի հյուսիսում (Կուսարի) եւ 250 հազար՝ հարավային Դաղստանում: Ոչ պաշտոնական տվյալները բերվում են նաեւ «Boston Globe»-ի 7 մարտի 1992 թ. համարում: Պաշտոնական տվյալների համեմատաբար փոքր թվերը պայմանավորված են նրանով, որ Ադրբեջանում ապրող լեզգիները համարվում էին ադրբեջանցի:

Դաղստանում, այդ թվում եւ լեզգիների միջավայրում իսլամի տարածումը թվագրվում է 13-րդ դ.: Լեզգիների հիմնական մասը սուննի է, կան նաեւ քիչ թվով շիաներ:

Լեզգիները Հյուսիսային Կովկասի բազմաթանակ եւ հին ժողովուրդներից են: 18-րդ դ. սկզբին նրանք ընդգրկվեցին ցարական Ռուսաստանի կազմի մեջ: Եւ արդեն 1862 թ. այն տարածքները, որ բնակվում էին լեզգիները, բաժանվեցին Բաքվի, Սամուրի եւ Ղուբայի մարզերի միջեւ: Սամուր գետը Դաշնակցային Ռուսաստանի եւ Ադրբեջանի սահմանն է: 1877 թ. լեզգիները բողոքեցին ժողովրդի տարանջատման դեմ: 1917 թ. հարավային լեզգիներն ընդգրկվեցին մուսավաթական Ադրբեջանի կազմում, հետագայում Ադրբեջանական ԽՍՀ-ի: Չնայած Դաղստանյան հիմնադիր համագումարը որոշում ընդունեց լեզգիներին միավորելու մասին, սակայն հարցն առայսօր լուծում չի գտել:

Ադրբեջանի լեզգի բնակչությունը ազգային խիստ ճնշման էր ենթարկվում: 1936-1956 թթ. լեզգիները Ադրբեջանում բարձրագույն կրթություն ստանալու համար միանշանակ վճարում էին այսպես կոչված «լեզգի փողը» (լեզգի դրամ), որպես «չնչբարեկված» ժողովուրդ: Լեզգիերեն լեզվով թերթեր գոյություն չունեն: Նրանց մայրենի լեզուն դպրոցներում դասավանդվում էր որպես օտար լեզու:

Լեզգիներին չի շրջանցել նաեւ ստալինյան բռնագաղթը Միջին Ասիա եւ Սիբիր: 1946-1949 թթ. Ադրբեջանի կառավարությունը միտումնավոր աքսորում էր լեզգիներին, նպատակ ունենալով հյուսիսային Ադրբեջանում փոփոխության ենթարկել ժողովրդագրական պատկերը: Աքսորվեցին մոտ 45 հազար լեզգի, այն ժամանակ Ադրբեջանի լեզգիների 40 տոկոսը:

Արդեն 1959 թ. Կուսարի քաղաքում մի շարք լեզգի գրողներ կազմեցին մի խումբ՝ «Ռիկին գաֆ» («Սրտի խոսք»), որը հանդես եկավ հայտարարությամբ, թե ժամանակն է պայքար մղել լեզգի ժողովրդի պետականության վերականգնման համար: Սակայն խրուշչովյան տարիներին նույնպես այդ հարցն անուշադրության մատնվեց:

Հարցի այսօրվա սրությունն առաջին հերթին արդյունք է քաղաքական զարգացման եւ Դաշնակցային Ռուսաստանի ու Ադրբեջանի միջեւ հակասությունների: Ռուսաստանը նախկին դաշնակցային պայմանագիրն ստորագրելը զրկված լինելով հարավային Օսիայի սկսեց ներգրավել Ղարաբաղի պատերազմի մեջ, լայն թափով զինվորագրելով լեզգի երիտասարդներին:

ԽՍՀՄ փլուզումից հետո լեզգիները հայտնվեցին երկու տարբեր պետությունների կազմի մեջ: 1991 թ. Ռուսաստանի սահմանները ամրապնդելու վերաբերյալ Ելցինի հրամանագրերից հետո իրադրությունն ավելի սրվեց: Ըստ այդ հրամանագրերի, Դաղստանի ողջ սահմանի երկայնքով տեղաբաշխվում են ներքին գործերի նախարարության հատուկ ստորաբաժանումներ, որոնց առջեւ խնդիր է դրված, բա-

հարցով. Դաղստանին հարդում էր մարել այստեղ բոցավառվող հրդեհը. երկու նմանատիպ հարցեր լուծելը նպատակահարմար չէր:

Սակայն 1991 թ. հունիսի 14-ից հետո, երբ Բելիջի բնակավայրի մոտ (Դաղստան) տեղի ունեցավ լեզգի ժողովրդի «Սադվալ» («Միասնություն») շարժման համագումարը, հարցն ավելի խորացավ: Շարժումն ուղղված էր լեզգի ժողովրդի միավորման նպատակին: Լեզգիների վերամիավորման գաղափարը դեմ առավ իրականությանը՝ Ադրբեջանի եւ Ռուսաստանի հակամետ շահերին:

1991 թ. ամռանից սկսած, Ադրբեջանի կառավարությունը կտրուկ միջոցների դիմեց՝ լեզգիներով բնակեցված տարածքներում փորձելով բնակեցնել թուրք մեսխեթցիներին, Լեռնային Ղարաբաղից ադրբեջանցի փախստականներին, լեզգիներին-

ցի քրեական տարրերի դեմ պայքարից, փակել սահմանը Ռուսաստանի եւ սահմանակից հանրապետությունների միջեւ:

Նշենք, որ մինչ այդ էլ սահմանը Ռուսաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ միակողմանիորեն փակված էր վերջինիս կողմից: Այսպիսի բարդ պայմաններում «Սադվալ» շարժումը սերտ կապեր է հաստատել ավարների, կումիկների, լակցիների ժողովրդական շարժումների հետ, միավորվելով մեկ ժողովրդավարական շարժման մեջ, որը պահանջում է Դաղստանի Գերագույն խորհրդի հրաժարականը, նրան մեղադրելով Ադրբեջանի հետ մի շարք դավաճանական պայմանավորվածությունների մեջ:

Լեզգիների հիմնահարցը նաեւ սոցիալ-տնտեսական է: Այսպես, Դաղստանի հարավային շրջանները զուրկ են արդյունաբերական ձեռնարկություններից, եւ լեզգիների մեծ մասը գործազուրկ է: Դաղստանի Հանրապետության պաշտոնական տվյալների համաձայն, հանրապետության գործազուրկների 80 տոկոսը լեզգիներ են:

1992 թ. սեպտեմբերին Մախաչկալայում տեղի ունեցավ «Սադվալ»-ի 4-րդ համագումարը: Այս համագումարում հիմնահարցի քննարկման ժամանակ շարժումը բաժանվեց երկու մասի՝ չափավոր ժողովրդավարական (հարավային Դաղստան) եւ արմատական (Ադրբեջան):

Արմատականների թեւը պահանջում է միավորում դաշնակցային սկզբունքով՝ այդպիսով ստեղծել «Դաղստանյան Դաշնություն» Ռուսաստանի կազմի մեջ, իսկ եթե Ադրբեջանը դեմ դուրս գա, ապա դիմել զինված պայքարի:

Չափավոր ժողովրդավարական թեւը Ադրբեջանից պահանջում է այդ հանրապետությունում ապրող լեզգիների համար մշակութային ինքնավարություն, «վերադահել» Ղարաբաղի պատերազմից եւ «բաց թափանցիկ» սահման երկու երկրների՝ Ռուսաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ: «Սադվալ» շարժման նորընտիր նախագահ Մուհիդդին Քահրիմանովի փորձերը՝ երկխոսության մեջ մտնել Ռուսաստանի եւ Ադրբեջանի կառավարությունների հետ, մնացին ապարդյուն: Գործի վերածվեց միայն մեկ պահանջ՝ սահմանը երկու երկրների միջեւ «պարզ» դարձնելու:

Հատկանշական է, որ Ադրբեջանում բնակվող լեզգիները, որոնց թիվն ավելի մեծ է, նորից ու նորից են բարձրացնում այս հարցն ամբողջությամբ: Եւ եթե առաջ լեզգիները միայն պահանջում էին, ապա այսօր, օգտագործելով ուրիշի գործոններ, օրինակ՝ սահմանային Սամուր գետից Բաքու հասնող ջրատարը, Ռուսաստանի տարածքով անցնող գազատարը, որով Ադրբեջանին գազ է մատակարարում Թուրքմենստանը, երկաթգիծը եւ այլն, ճնշում են գործադրում Ադրբեջանի վրա:

Իր հերթին, Ռուսաստանն առայսօր պահպանելով լռություն, կտրուկ միջոցներ ձեռք կառնի իրավիճակն այս գոտում հսկողության տակ պահելու համար:

«Սադվալ» շարժման կողմից վերջերս ընդունված փաստաթղթերից մեկում ասվում է. «Իրենց ազատությունն ու անկախությունը պաշտպանելու համար լեզգիները պատրաստ են պայքարել բոլոր միջոցներով, ներառյալ ռազմականը եւ տնտեսականը»:

ՌՈԶԱ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ
Պատմագիտության թեկնածու, դոցենտ

Ռուսաստան

Բանակ, որ կփրկի՞ երկիրը

1991 թ. օգոստոսյան խռովության փորձը մոռացվել է: Ռուսաստանի շրջանային գերտերության դերը վերականգնելու համար Բ. Ելցինը հենվում է Կարմիր բանակի վրա, որը պետք է խաղաղություն պահպանի նախկին ԽՍՀՄ-ում: Բայց բանակը միջոցներ ունի՞ արդյոք դրա համար:

Կարմիր բանակը վերագտնում է իրեն: 1991 թ. օգոստոսյան խռովությանը եւ ԽՍՀՄ-ի գլխապտույտ փլուզմանը հաջորդած լռությունից հետո ռուս սպաների ձայնը կրկին լսելի է դառնում: «Ռուսաստանը միջուկային վահանի դեր կխաղա ԱՊՀ մյուս պետությունների համար: Անհրաժեշտ է, որ նա խաղաղության երաշխավորը դառնա նախկին ԽՍՀՄ-ում», մարտի 1-ին պարզաբանեց ԱՊՀ միացյալ զինված ուժերի հրամանատար, մարշալ Եվգենի Շապոշնիկովը: Նա ուզում է ՆԱՏՕ-ի նմանությամբ ստեղծել նախկին խորհրդային հանրապետությունների զինված ուժերի համակարգիչ խորհուրդ: ԱՊՀ վեց անդամներ (Ռուսաստան, Հայաստան, Ղազախստան, Ուզբեկստան, Ղրղզստան, Տաջիկստան) կողմ են այդ առաջարկությանը եւ մյուսներին կոչ են անում միանալ իրենց:

Դա նշանակում է ռուսական ուժերի վերադարձ առաջին պլան: Մոսկվայի ռազմագետները հույս ունեն ամրապնդել Ռուսաստանի շրջանային գերտերության դերը, ինչպես ԱՄՆ-ը արեց Ատլանտյան դաշինքի շնորհիվ: Շապոշնիկովի առաջարկությունների նախօրեին՝ փետրվարի 28-ին ունեցած ելույթում նախագահ Բորիս Ելցինը հայտարարեց. «Ժամանակն է, որ ՄԱԿ-ը Ռուսաստանին թողնի նախկին ԽՍՀՄ-ում խաղաղության եւ կայունության պահպանման հոգսը»:

Սպաներին ուղղված այս նոր հրավերը համապատասխանում է Ռուսաստանի նախագահի այժմյան երկու մտահոգություններին: Առաջինը ՄԱԿ-ի եռանդուն հաշտարար ջանքերն են: Ազգամիջյան հակամարտությունների բռնություններից եւ նույնիսկ վայրենությունից վրդովված Արեւմուտքի հանրությունը լուծում է պահանջում: Այդ կարգի հակամարտությունները ու պատերազմները լիուլի առկա են նախկին ԽՍՀՄ տարածքում: Արդ, Բ. Ելցինը բոլոր հիմքերն ունի վախենալու, որ միջազգային հարաճուն ճնշում կգործադրվի Լեռնային Ղարաբաղ, Տաջիկստան կամ Վրաստան ՄԱԿ-ի զորքեր ուղարկելու համար: Այդ բոլոր գոտիներում Կարմիր բանակը դեռ ներկա է եւ ուզում է պահպանել իր ուժեղ ազդեցությունը: Երկրորդ մտահոգությունը զորանոցներում աճող հիասթափությունն է: Սբ փետրվարի 23-ին նախկինում Կարմիր բանակի, իսկ այժմ «հայրենիքի պաշտպանների» օրը Մոսկվայում փողոց դուրս եկան 60 հազար ցուցարարներ: Ստալինականների եւ ազգայնամոլների կողքին քայլում էին բազմաթիվ գնդապետներ ու գեներալներ: Բոլորը պահանջում էին «ազգային փրկություն»: Ցույցի կազմակերպիչների թվում էր Սպաների միությունը, որը պահանջում է արդյունավետ բանակի վերստեղծում, կարգուկանոնի վերահաստատում, սպաների ռոճիկների ու կենսապայմանների բարելավում եւ, իհարկե, պաշտպանության նախարար Պավել Գրաչովի հրաժարականը:

Բանակի այդ «մեծ մունջի» դեմ հանդիման, որն օրեցօր ավելի վատ է ընկալում իր սոցիալական վիճակի անկումը եւ հետզհետե ավելի ծաստավոր դառնում, Ռուսաստանի նախագահն ստիպված է երաշխիքներ տալ: Ելցինի թիմի կողմից ռոճիկների բարձրացումը եւ նոր կոչումների շնորհումն այլեւս չեն բավարարում: Ուստի եւ առաջ քաշվեց ռուսական ՆԱՏՕ-ի այդ գաղափարը, որը երկար ժամանակ կպահպաներ Կարմիր բանակի գերիշխանությունը նախկին ԽՍՀՄ տարածքում: Այդ նախաձեռնության շնորհիվ սպաներն իրենց ներկայությունն ամրապնդված են համարում բազմաթիվ շրջաններում: Դուշանբեում Կարմիր բանակը իշխանությունը վերադարձրեց պահպանողական այն կառավարությանը, որին իսլամականները վռնդել էին անցյալ տարվա աշնանը: Բանակը նաեւ միջնորդ ուժի դեր է խաղում Վրաստանում ի հեճուկս է. Շեւարդնաձեի, որն ուզում է օրհասական խնդիրը լուծել յուրովի: Նույն բանակը միջամտում է նաեւ հայ-ադրբեջանական հակամարտությանը:

Արեւմուտքում այլեւս թշնամիներ չունենալով, ռուսական շտաբը գտել է մեկ ուրիշ սպառնալիք. Իրանի եւ Աֆղանստանի Իսլամական հանրապետությունները: Մոսկվայի ռազմագետներն ուզում են խանգարել Կենտրոնական Ասիայի նախկին խորհրդային հանրապետություններում կրոնապետական վարչակարգերի ստեղծմանը:

Նպատակի իրագործման համար քաղաքական հիմքերը զգված են: Բայց Կարմիր բանակը դեռ ունի՞ արդյոք իր հավակնություններին համապատասխանող միջոցներ: Հինգ նորակոչիկից յուրաքը խուսափում է զորակոչից: Ռազմահանդերձանքը հնանում է եւ շարքից դուրս գալիս: Զենքի գողությունն ու գաղտնի վաճառքը բազմապատկվում են: Իսկ ամերիկյան ձեւի պրոֆեսիոնալ բանակ պահանջող երիտասարդ սպաները գիտեն, որ բանծարկը դաժան է, եւ այդ բարեփոխումը շուտ չի լինի: Ազգային փրկությունը բանակի միջոցով դժվար է լինելու:

«L'Express», 10 մարտ 1993

Լուրերի Հոսք

Ռուսաստանի ԱԳՆ-ը հերքում է Կանադայի ռադիոյի հաղորդումը

Ռուսաստանի արտգործնախարարությունը հինգշաբթի օրը հերքեց Կանադայի միջազգային ռադիոյի մարտի 9-ի այն հաղորդումը, ըստ որի Ռուսաստանի արտգործնախարար Կոզիրեւը հայտարարել է, որ եթե Մոսկվայում անցկացվող ժողպատգամավորների համագումարը հանդես գա նախագահ Բորիս Ելցինի ծրագրերի դեմ, ապա երկրում կարող է բռնկվել քաղաքացիական պատերազմ: ԱԳՆ լրատվության եւ մամուլի վարչությունը ԻՏԱՌ-ին հայտարարեց, որ Կանադայի ռադիոյի հաղորդումը «չի համապատասխանում իրականությանը եւ կոպիտ հերյուրանք է»: ԻՏ

Միությունն առաջարկում է անցկացնել Ուկրաինայի հանքափորների համագումար

Դոնբասի հանքափորների անկախ արհմիության տվյալների համաձայն, շրջանի հանքափորների փետրվարի 26-ի նախազգուշական գործադուլին մասնակցել է 253 ձեռնարկություններից 162-ը: Ուկրաինայի արհմիությունների ֆեդերացիան գործադուլից հետո աշխատավորական կոլեկտիվներին կոչ արեց զանգվածային ձեռնարկումներից հրաժարվել մինչեւ սակագների նոր համակարգի շուրջ կառավարության հետ բանակցությունների ավարտը: Մինչդեռ Դոնբասի գործադուլային կոմիտեների միությունը հինգշաբթի օրը խորհրդակցությունում հավանություն տվեց հանքափորների նախազգուշական գործադուլի արդյունքներին: Խորհրդակցության որոշման մեջ կոչ է արվում աշխատավորական կոլեկտիվներում պահպանել նախագործադուլային վիճակ: Խորհրդակցությունը նպատակահարմար գտավ անցկացնել հանքափորների համագումար: ԻՏ

Ռուսաստանում «տեկտոնիկ» զենք չկա

Ռուսաստանի պաշտպանության նախարարությունում ոչ մի փորձարկում չի անցկացվել եւ չի անցկացվում «կառավարվող միջուկային պայթյուններ» առաջացնելու ուղղությամբ, որոնց նպատակն է այսպես կոչված «տեկտոնիկ» զենքի ստեղծումը: Այս մասին ասվում է պաշտպանության նախարարության մարտի 10-ի հայտարարության մեջ, որը պայմանավորված է վերջերս հրապարակված հաղորդագրություններով, թե Աբխազիայում գտնվող սեյսմիկ լաբորատորիայում տեղի են ունենում նման հետազոտություններ: Փաստաթղթում նշվում է, որ ոչ մի պատճառ չկա մտածելու, թե Աբխազիայում ռուսաստանյան զորքերի ներկայությունը կապված է տվյալ լաբորատորիայի պահպանման անհրաժեշտության հետ: Լաբորատորիայի աշխատակազմը դուրս է հանվել դեռ 1992 թ. հոկտեմբերին, իսկ սարքավորումները փաստորեն ոչնչացվել են Աբխազիայի եւ Վրաստանի զինված կազմավորումների միջեւ ռազմական գործողությունների հետեւանքով: Նշվում է նաեւ, որ Ռուսաստանի պաշտպանության նախարարության նման լաբորատորիաները միջուկային զենքի ստորգետնյա փորձարկումների վերահսկողության համակարգի հիմքն են: ԻՏ

Մոսկվայում կկատարվի եկվորների պարտադիր գրանցում

Մարտի 17-ից Մոսկվայում քաղաքապետ Յուրի Լուժկովի կարգադրությամբ մտցվում է այն քաղաքացիների պարտադիր գրանցման ռեժիմ, որոնք մշտապես բնակվում են Ռուսաստանի սահմաններից դուրս, նախկին ԽՍՀՄ սահմաններում, կամ էլ առհասարակ բնակության մշտական վայր չունեն: Գրանցման կանոնները խախտողները տուգանքներ կմուծեն 2-ից մինչեւ 10-ը նվազագույն ամսական աշխատավարձի չափով կամ էլ կենթարկվեն մինչեւ 15 օրվա վարչական կալանքի: ԻՏ

digitised by A.R.A.R.@

Լուրերի Հոսք

Իսրայել-Սիրիա. Գոլանը խաղաղության դիմա՞ց

Տարօրինակ բաներ են կատարվում. մինչդեռ խաղախացիական անձանց դեմ մահափորձերը բազմապատկվում են, Իսրայելում ծրուկներ են տարածվում առաջիկա ամիսներին Սիրիայի հետ հարաբերությունների հնարավոր կարգավորման շուրջը: Իսրայելի բանակի շտաբի պետի տեղակալ եւ ռազմական հետախուզության նախկին տնօրեն գեներալ Ամնոն Շախակը վերջերս ամերիկացի լրագրողներին հայտարարեց Գոլանի բարձունքներից իսրայելցիների հեռացման հնարավորության մասին: Այնուհետեւ արտգործնախարար Շիմոն Պերեսը նշեց, որ Իսրայելը կկարողանար այդ գոտին մասնակիորեն ազատել մինչեւ 1993 թ. վերջը: Վերջապես, Լիկուդ դաշինքի պատգամավոր Բենիամին Նեթանյահուն հավաստիացրեց, թե աշխատավորական կառավարությունը մտադիր է Գոլանից ամբողջական հեռացման ծրագիր: եթե վարչապետ Ցիցխակ Ռաբինն ի լուր ամենքի հայտարարում է, թե ինքը Գոլանից ամբողջական նահանջ չի նախատեսում, ապա բանակը պատրաստ է մշակել աստիճանական հեռացման ծրագիրը: Սիրիացիներն իրենց կողմից կարծես թե տրամադրված են կնքելու եթե ոչ հաշտության լիակատար պայմանագիր, ապա գոնե իսրայելա-սիրիական համաձայնագիր, եթե Իսրայելը պատրաստվի Դամասկոսին վերադարձնել ամբողջ Գոլանը:

Նիկարագուական դեսպանատունը գրավված

Կոստա Ռիկայում Նիկարագուայի դեսպանատունը կիրակի օրվանից ի վեր, ներսում գտնվող 27 պատգամավորներով, գրավել են զինյալները, որոնք 1 միլիոն դոլլար, ազատ օդանավ եւ Նիկարագուայում բանտարկված իրենց ընկերների ազատագրումն են պահանջում: Երեկ, դժվարին բանակցություններից հետո, բաց են թողել 2 պատանդի:

Ինգուշական կեղծ ծանուցագրեր Ռուսաստանում

Ռուսաստանի ՆԳՆ-ը ինգուշական հանրապետության վարկա-բանկային համակարգն ստուգելիս բացահայտել է ավելի քան 4 մլրդ ռուբլու հափշտակումներ: Ինչպես Ինտերֆաքսին հայտնեցին նախարարության հասարակական կապերի կենտրոնում, դրամը գողացվել է Ռուսաստանի բանկերին կեղծ ծանուցագրերի ներկայացման միջոցով: ԻՖ

Ճաղատության նորահայտ վտանգները

Բոստոնի համալսարանի բժշկական ֆակուլտետի հետազոտողները 55-ամյա 1437 տղամարդկանց բուժզննության հիման վրա հանգել են այն հետեւության, որ ճաղատ մարդիկ ավելի շատ են ենթակա սրտի նոպաների: Գիտնականները բացահայտել են, որ լրիվ ճաղատությունը եռապատկում, իսկ միջակ ճաղատությունը մեկուկես անգամ մեծացնում է դրանց տառապողների հիվանդության հավանականությունը: Նրանք առաջ են քաշել հետեւյալ վարկածը. մազաթափությանը նպաստող հորմոնը միաժամանակ խախտում է սիրտը պաշտպանող HDL օգտակար խոլեստերոլը:

Էվերեստի աղբը

Տասնյոթ տոննա աղբ եւ ալպինիստական հանդերձանք (թթվածնի դատարկ շշեր, պարաններ, վրաններ եւ այլն) են թողել Էվերեստի վրա այն հարյուրավոր ալպինիստները, որոնք 50-ական թվականներից սկսած նվաճել են աշխարհի ամենաբարձր լեռը: Ֆրանսիական մի արշավախումբ Պիեռ [illegible] վորությամբ [illegible] ...ստեղծված գլխավոր [illegible] սահրվել է այս տարվա գարնանը վերացնել հիշյալ աղբը: Այդ նպատակով հատկացվել է 4 միլիոն ֆրանկ: Գործողությունը կնկարահանվի եւ կցուցադրվի հեռուստատեսային բազմաթիվ ալիքներով: Հուսանք, որ այն դաս կծառայի ապագա ալպինիստների համար:

Մարզական

Այսպես գնահատեց ընթերցողներին ներկայացվող հիրավի սխանչելի այս պարտիան աշխարհի չեմպիոնը: Լինարեսում Կասպարովի եւ Կարպովի մենամարտն արդեն նրանց 162-րդ հանդիպումն էր: Երկու ականավոր գրոսմայստերների անվերջանալի մրցավեճում այժմ Կասպարովը որոշակի առավելություն ունի (26 հաղթանակ, 20 պարտություն, 116 ոչ-ոքի): Խաղից հետո Գարրին ընդգծեց, որ 1985-թվականի աշխարհի առաջնության մրցախաղի 24-րդ պարտիայից հետո սա առաջին հանդիպումն է, որտեղ ինքը սեւերով հաղթում է Կարպովին: Կասպարովն այնքան ոգեւորված էր, որ նույնիսկ կես լուրջ, կես կատակ հայտարարեց, թե այս տպավորիչ պարտիան ինքը նվիրում է այդ օրն իր 50-ամյակը նշող Ռոբերտ Ֆիշերին...

Չեմպիոնի խաղը, մասնավորապես նավակի նրբագեղ զոհաբերությունը, իսկապես գեղագիտական հաճույք է պատճառում: Բայց պակաս կարեւոր չէ այս հանդիպման մարզական ու հոգեբանական նշանակությունը: Նախ, Կասպարովը մեկ միավորով առաջ անցավ մինչ այդ Լինարեսում իր հետ համահավասար ընթացող Կարպովից: Բացի այդ, շատ կարեւոր է, որ խաղն ընթանում էր հենց այն օրը, երբ ՖԻԴԵ-ի ղեկավարները Կասպարովի, գանկանալով «պատժել» Կասպարովին,

Գ. Կասպարով. «ԻՄ ԱՄԵՆԱԳԵՂԵՑԻԿ ՀԱՂԹԱՆԱԿԸ ԿԱՐՊՈՎԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ»

հայտարարեց համաշխարհային գահի համար Կարպով-Թիման մենամարտ անցկացնելու իր մտադրության մասին:

Այնպես որ, Կասպարովն այդ օրը պարտության մատնեց ոչ միայն Կարպովին, այլեւ, ինչ-որ իմաստով, նաեւ Կամպոմանեսին:

Լինարեսի սուպերգրոսմայստերական մրցաշարի 11-րդ տուրում էլ Գարրի Կասպարովը հաղթական միավոր գրանցեց իր օգտին: Այս անգամ աշխարհի չեմպիոնը առավելության հասավ Բելառուսի ներկայացուցիչ Բորիս Գելֆանդի նկատմամբ: Սկզբունքային մրցավեճում զիջելով Կասպարովին, Կարպովն արագորեն վերագտավ իրեն եւ սեւ ֆիգուրներով կարեւոր հաղթանակ տարավ Արթուր Յուսուպովի նկատմամբ:

Առաջատար եռյակում գտնվող հնդիկ Վիշվանաթան Անանդը միավորը կիսեց Ռուսաստանի ներկայացուցիչ Վլադիմիր Կրամնիկի հետ: Ալեքսեյ Շիրովը (Լատվիա), որը չորրորդ տեղում էր, զիջեց Լյուբոմիր Լյուբոյեւիչին (Հարավսլավիա): Եզրափակիչ երկու տուրից առաջ Կասպարովը 11 հնարավորից ունի 8.5 միավոր: Նրան մեկ միավորով զիջում է Կարպովը: 7 միավոր է վաստակել Անանդը:

Կարպով-Կասպարով
Լինարես, 1993 թ.
Հին հնդկական պաշտպանություն

1. d4 ձf6 2. c4 g6 3. ձc3 փg7 4. e4 d6 5. f3 0-0 6. փe3 e5 7. ձge2 c6 8. Թd2 ձbd7 9. նd1 a6 10. de ձ:e5 11. b3 b5 12. cb ab 13. Թ:d6 ձfd7 14. f4 b4 15. ձb1 ձg4 16. փd4 փ:d4 17. Թ:d4 Ն:a2 18. h3 c5 19. Թg1 ձgf6 20. e5 ձe4 21. h4 c4 22. ձc1

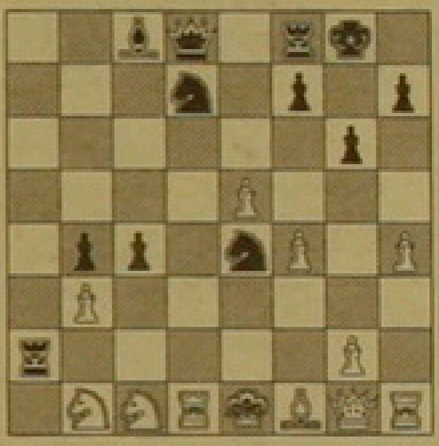

22. ... c3 23. ձ:a2 c2 24. Թd4 cdԹ+ 25. Ա:d1 ձdc5 26. Թ:d8 Ն:d8+ 27. Աc2 cf2, սպիտակները սպառեցին ժամանակը:

Միջազգային գործակիցները

ՖԻԴԵ-ն հրապարակեց միջազգային գործակիցներ ունեցող շախմատիստների նոր ցուցակը, որն ուժի մեջ կլինի մինչեւ 1993 թվականի հունիսի 30-ը: Նրանում տեղ են գտել Հայաստանի միջազգային ճանաչում ստացած 42 մարզիկներ՝ 33 տղամարդ եւ 9 կին:

Ավանդույթի համաձայն, «Ազգ»-ը ներկայացնում է մեր երկրի լավագույն շախմատիստների պաշտոնական ցուցակները:

Հայաստանի 12 ուժեղագույն շախմատիստները

1-2.	Վ. Հակոբյան	2615
1-2.	Ռ. Վահանյան	2615
3.	Ս. Լպուտյան	2610
4.	Ա. Մինասյան	2545
5.	Ա. Պետրոսյան	2490
6.	Կ. Մովսիսյան	2485
7.	Ա. Անաստասյան	2470
8.	Ս. Գալդունց	2445
9-11.	Հ. Դանիելյան	2440
9-11.	Լ. Յոլյան	2440
9-11.	Կ. Պետրոսյան	2440
12.	Ս. Խաչիյան	2415

Հայաստանի 6 ուժեղագույն շախմատիստուհիները

1-2.	Լ. Ասլանյան	2230
1-2.	Ի. Վահանյան	2230
3.	Ն. Կարակաշյան	2190
4-5.	Է. Դանիելյան	2170
4-5.	Ն. Եղիազարյան	2170
6.	Է. Խալաֆյան	2095

Ռուսաստանի հավաքականը հաոորդ եզրափակիչում

Ավստրալիայում շարունակվող մինչեւ 20 տարեկան ֆուտբոլիստների աշխարհի առաջնությունում ավարտվեցին նախնական խմբային բոլոր չորս մրցաշարերը եւ հայտնի դարձան քառորդ եզրափակիչի մասնակիցները:

Առաջին խմբում, այն բանից հետո, երբ առաջնության կազմակերպիչները՝ ավստրալացի ֆուտբոլիստները նախապես ապահովելով հաջորդ փուլի ուղեգիրը, խմբային մրցաշարի վերջին տուրում 0:2 հաշվով զիջեցին Կամերունի հավաքականին, առաջին տեղ դուրս եկավ Ռուսաստանի հավաքականը, որը վճռորոշ խաղում կարողացավ հաղթել երկրորդ ուղեգրի համար պայքարող մեկ այլ թիմի՝ Կոլումբիայի հավաքականին: Ավելորդ չէ նշել, որ Ռուսաստանի հավաքականը փաստորեն աշխարհի առաջնությունում փոխարինում է ԱՊՀ հավաքականին, որի անվան տակ նույն թիմը մասնակցեց Եվրոպայի երիտասարդական առաջնությանը, եւ որի ժամանակ ուկրաինական ֆեդերացիան հրաժարվեց խաղացող տրամադրել ԱՊՀ հավաքականին: Այն ժամանակ մեկ խաղացող տվել էր Բելառուսը, իսկ մնացածը Ռուսաստա-

Նկարում. [illegible] Հիմա այս երկրի հավաքականում միակ «կողմնակի ներկայացուցիչը» «Արարատ»-ի 19-ամյա կիսապաշտպան Համլետ Մխիթարյանն է:

Մյուս խմբից քառորդ եզրափակիչ են դուրս եկել Գերմանիայի եւ Հոլանդիայի հավաքականները:

Ընդհանրապես, ֆուտբոլի աշխարհի երիտասարդական առաջնությունը, կամ ինչպես նրան հաճախ անվանում են «Կոկա-Կոլա»-ի գավաթի խաղարկությունը, (հովանավորը հայտնի ամերիկյան «Կոկա-Կոլա» ֆիրման է) սկսվել է խաղարկվել 1977 թվականից ՖԻՖԱ-ի նախագահ Ժոաո Ավելանժի նախաձեռնությամբ:

Առաջին խաղարկությունը, որը 1977-ի հունիսի 27-ից մինչեւ հուլիսի 10-ն անցկացվեց Թունիսում, հաղթանակ բերեց ԽՍՀՄ հավաքականին, որը եզրափակչում միայն 11 մետրանոց տուգանային հարվածներով առավելության հասավ Մեքսիկայի հավաքականի նկատմամբ 9:8: Հարկ է նշել, որ հաղթող թիմի կազմում ընդգրկված էր նաեւ Երեւանի «Արարատ»-ի հարձակվող Ռոբերտ Խալայջյանը, որին, սակայն անհայտ պատճառներով հանեցին թիմից եւ ժամանակից շուտ ճամփեցին տուն:

Երկրորդ խաղարկությունն անցկացվեց Ճապոնիայում 1979 թ. օգոստոսի 25-ից սեպտեմբերի 6-ը: Կրկին եզրափակիչ դուրս եկած ԽՍՀՄ հավաքականն այս անգամ 1:3 հաշվով պարտություն կրեց Արգենտինայի հավաքականից, որի կազմում փայլեցին Դիեգո Մարադոնան եւ Ռամոն Դիասը, որոնք համապատասխանաբար ճանաչվեցին մրցաշարի լավագույն ֆուտբոլիստը եւ լավագույն ռմբարկուն՝ 8 գնդակ:

ԽՍՀՄ հավաքականի կազմում հանդես էր գալիս երեւանցի Աշոտ Խաչատրյանը, որն արժանացավ արծաթե մեդալի: Ի դեպ, «Արարատ»-ի երկարամյա ավագն այդ խաղի ընթացքում անհասանելի խաղում էր հենց Մարադոնային:

Առաջին երկու մրցաշարերն ունեին փորձնական բնույթ եւ կրում էին ՖԻՖԱ-ի պաշտոնական առաջնություն անունը, միայն [illegible] մրցաշարը պաշտոնապես ստացավ աշխարհի երիտասարդական առաջնության կարգավիճակ:

1981 թ. Ավստրալիայում կայացած առաջնության եզրափակիչ խաղը հաղթանակ բերեց ԳՖՀ-ի հավաքականին, որը 4:0 հաշվով հաղթեց Կատարի հավաքականին:

1985 թ. աշխարհի առաջնությունը հյուր եկավ ԽՍՀՄ: Վիճակահանությամբ 16 թիմեր բաժանվել էին 4 խմբի, որից մեկի խաղերն անցկացվեցին Հայաստանում: Օգոստոսի 24-ից մինչեւ սեպտեմբերի 1-ը Երեւանում եւ Հոկտեմբերյանում 4 հավաքականներ՝ Կոլումբիան, Հունգարիան, Թունիսը եւ Բուլղարիան վիճարկեցին քառորդ եզրափակիչի եւ կիսաեզրափակիչի ուղեգրերը: Մոսկվայում կայացած եզրափակիչում հանդիպեցին Բրազիլիայի եւ Կոլումբիայի հավաքականները: Խաղն ավարտվեց 6:0 անսովոր հաշ-

վով հօգուտ բրազիլացիների: Այդ ընկալ թիմի ավագ Մյուլլերը, որն այժմ Բրազիլիայի ազգային հավաքականի առանցքային խաղացողներից մեկն է: Իսկ Կոլումբիայի հավաքականում այդ ընկալ ֆուտբոլի վերջին առաջնության հայտնություն Վալդերաման, որին անվանեցին «Շեկ Գուլիտ»:

1991 թ. Պորտուգալիայում անցկացված հերթական առաջնությունում ԽՍՀՄ հավաքականը երրորդ տեղի համար պայքարում 11 մետրանոց տուգանային հարվածներով 5:4 հաղթեց Ավստրալիայի հավաքականին: ԽՍՀՄ կազմում հանդես եկող երեւանցի Երվանդ Կրբաշյանն արժանացավ բրոնզե մեդալի:

Նախորդ առաջնությունների մրցավայրերը եւ հաղթողները.

1977թ. (Թունիս) ԽՍՀՄ
1979թ. (Ճապոնիա) Արգենտինա
1981թ. (Ավստրալիա) ԳՖՀ
1983թ. (Մեքսիկա) Բրազիլիա
1985թ. (ԽՍՀՄ) Բրազիլիա
1987թ. (Չիլի) Հարավսլավիա
1989թ. (Ս. Արաբիա) Պորտուգալիա
1991թ. (Պորտուգալիա) Պորտուգալիա

ԱՇՈՏ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Ֆրանսիայի առաջնությունը մտնում է եզրափակիչ փուլ

Մեր թղթակից Ահարոն Բոյաջյանը Փարիզից հաղորդում է

Այսօր տեղի կունենան բասկետբոլի կանանց Ֆրանսիայի բարձրագույն խմբի առաջնության քառորդ եզրափակչի պատասխան հանդիպումները եւ հայտնի կդառնան կիսաեզրափակիչի մասնակիցները: Ինչպես հաղորդել ենք, 1-ին փուլից հետո 12 ուժեղագույն թիմերի մրցաշարում 1-ին ութ տեղ գրաված թիմերն իրավունք են ստացել «Play-off» (զամբյուղային) մրցակարգով պայքարը շարունակել մեդալների համար: Ընդ որում, 1-ին փուլից հետո առաջին 4 տեղը գրաված թիմերը [illegible] «Շալ»-ը, «Էխս»-ը, «Օրշի»-ն եւ «Միրանդ»-ը, քառորդ եզրափակիչի 1-ին տուրում հյուրընկալվողի դերում են եղել, իսկ այսօր ընդունելու են մրցակիցներին: Կարելի է ասել, որ հիշյալ քառյակից միայն «Էխս» թիմի կիսաեզրափակիչ դուրս գալու հարցն է կասկած հարուցում, որը 1-ին խաղում «Տարբ»-ին զիջել է 72:84 հաշվով: Չեմպիոնի կոչման գլխավոր հավակնորդ «Շալ Լեզո» թիմը մրցակցի հարկի տակ 64:58 հաշվով հաղթել է «Ռուան» թիմին: 1-ին կեսից հետո «Շալ»-ի առավելությունն ավելի շոշափելի էր՝ 33:17:

Ինչպես միշտ, «Շալ»-ի կազմում ամենաարդյունավետը նախկին ԽՍՀՄ բազմակի չեմպիոն, Նովոսիբիրսկի «Դինամո»-ի նախկին խաղացող Խուդաշովան էր, որը վաստակեց 19 միավոր, ակտիվ էր նաեւ նախկին խորհրդային մեկ այլ խաղացող Սուխարնովան (9 միավոր):

Ընդհանրապես, Ֆրանսիայի ազգային առաջնության մասնակից բոլոր թիմերում էլ առանց բացառության տոն են տալիս այլ երկրներից հրավիրված խաղացողները: Ըստ գործող օրենքի, յուրաքանչյուր թիմում թույլատրվում է արտասահմանցի 3 խաղացող:

Հայ մարզասերներին ծանոթ Միրանդ քաղաքի համանուն թիմը նույնպես լրացրել է լիմիտը եւ իր կազմում ունի նման 3 խաղացող: «Կլերմոն»-ի հետ հանդիպումն անչափ լարված էր եւ «Միրանդ»-ը զիջեց ընդամենը մեկ միավորի տարբերությամբ՝ 59:60, սակայն պատասխան խաղում նրա հնարավորությունները բարձր են գնահատվում:

Առաջատար թիմերից մեկը՝ «Օրշ»-ը, որը մտադիր է մայիսին հյուրընկալել Հայաստանի հավաքականին, 67:58 հաշվով հաղթեց «Բուրժ»-ին. ■

Բաժինը վարում է ՄԻՀՐԱՆ ԲՈՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

Բարբիոն Ֆլորա սերվիսը տեղեկացնում է, որ մայրաքաղաքի որոշ առեւտրի կենտրոնում, շուկաներում անորակ արհեստական բույսերն ու ծաղիկները, որոնք ժամանակին ընթացքում գունաթափվում են, *Ֆլորա սերվիսի* նմանատիպ ձեւավորմամբ ներկայացվում են որպես եվրոպական երկրների արտադրանք եւ վաճառվում *Բարբիոնի* անունից, որի համար *Բարբիոն Ֆլորա սերվիսը* բնականաբար, պատասխանատվություն չի կրում: Ավելին, *Բարբիոն Ֆլորա սերվիսը* հայտնում է, որ արաբական, ասիական երկրների արհեստական բույսեր ու ծաղիկներ արտադրող որոշ անպատասխանատու փոքր ձեռնարկությունների կողմից հնարավոր է նաեւ (փառքն ոչ մի՜ս) մարդու առողջությանը վնասակար, այերգիկ երեւույթներ առաջացնող ներկանյութերի օգտագործում: Խնդրում ենք արաբական, ասիական երկրներ մեկնող գործարքներին ձեռնպահ մնալ հասկացողի ուղևորված փողոցային մանր առեւտրից: Այս մասին տեղյակ է պահվել ՀՀ առողջապահության նախարարությանը, իսկ Հայաստանի մաքսային վարչությունն արդեն համապատասխան միջոցներ է ձեռք առնում:

Բարբիոն Ֆլորա սերվիսը սպրել սկսած իր ցուցահանդես-վաճառքի այցելուների հարցումի համաձայն, կարողի յուրաքանչյուր ամսվա Հայաստանի լավագույն պեհական, քաղաքական գործչին, որի աշխատանեյակը Բարբիոնը կզարդարի գեղեցիկ բույսերով ու ծաղիկներով, հայկական, եվրոպական կամ ճապոնական ոճով, ըստ նրա ցանկության:

ԲԱՐԲԻՈՆ ՖԼՈՐԱ ՍԵՐՎԻՍ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական ինստիտուտը բարձրագույն ուսումնական հաստատություն ընդունվելու համար հայտարարում է ընդունելություն նախապատրաստական դասընթացներում

Պարապմունքներն անցկացվելու են ինստիտուտի բոլոր մասնագիտությունների գծով: Փորձառու եւ հմուտ դասախոսները կդասավանդեն այն առարկաները, որոնցից այդ գծով ինստիտուտում սահմանված են քննություններ: Կազմակերպվելու է նաեւ հայոց լեզու (գրավոր) առարկայից առանձին խումբ, ինչպես հայկական, այնպես էլ ռուսական կրթություն ունեցողների համար:

Պարապմունքներին չհաճախելու կամ որեւէ այլ պատճառով դասընթացից դուրս մնացած ունկնդիրներին մուծված գումարը չի վերադարձվում: Խմբում ունկնդիրների թիվը լինելու է 12-15:

Նախապատրաստական դասընթացներ ընդունվողները ներկայացնում են դիմում եւ մեկ լուսանկար (3x4 սմ չափի):

Պարապմունքներն սկսվում են 1993 թ. մարտի 22-ից: Փաստաթղթերն ընդունվում են մինչեւ մարտի 20-ը ամեն օր, ժամը 13-17-ը (բացի կիրակի օրերից):

Հասցեն՝ Երեւան-10, Խանջյան փողոց 5, 1-ին հարկ, թիվ 104 սենյակ:

☎ 52-99-31

Ռեկտորատ

ԱՍՊԱՐԵԶ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Ասպարեզ» միավորումը մատչելի գներով առաջարկում է մոմեր, զովացուցիչներ, բանվորական արտահագուստներ, բանվորական ձեռնոցներ, բաշկինակներ եւ այլ ապրանքներ:

Տեղեկությունների համար զանգահարել 52-57-44 հեռախոսահամարով կամ դիմել Երեւան 23, Արշակունյաց պողոտա 2, 4-րդ հարկ հասցեով:

Քրդական ազգային տոն Նավրուզ

Մարտի 20-ին, ժամը 13-ին Երեւանի Սունդուկյանի անվան թատրոնում տեղի կունենա ցերեկույթ նվիրված քրդական ազգային տոնին (Նավրուզին), դիմադրության, միասնության եւ պայքարի տոնին:

Ցերեկույթը ունի հարուստ գեղարվեստական ծրագիր:

ԻՆՎԵՍՏԻՑԻՈՆ ԾՐԱԳԻՐ «ԲՆԱԿԱՐԱՆ-94»

ԲՆԱԿԱՐԱՆ - ԿԵՍ ԳՆՈՎ

ՀԱՎԱՍ ապահովագրական բաժնետիրական ընկերությունը

ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ԵՎ ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲՈՐՍԱՅԻ եւ «ԱՐՄԵՆԲԱՆԿ» բաժնետիրական բանկի հետ համատեղ իրականացնում է «ԲՆԱԿԱՐԱՆ-94» ինվեստիցիոն ծրագիրը:

ՑԱՆԿԱՑՈՂՆԵՐԸ՝ ՄՈՒԾԵԼՈՎ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐԻ ՇՈՒԿԱՅԱԿԱՆ ԱՐԺԵՔԻ ՄԻՆՉԵՎ 50 ՏՈԿՈՍԸ ՄԵԿ ՏԱՐՎԱ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ

ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ԵՎ ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲՈՐՍԱՅԻ բրոկերային գրասենյակների միջոցով

ԿԴԱՌՆԱՆ ՄԵԿ, ԵՐԿՈՒ ԿԱՄ ԵՐԵՔ ՍԵՆՅԱԿԱՆՈՑ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐԻ ՍԵՓԱԿԱՆԱՏԵՐ:

ՁԵՐ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐԻ ԵՐԱՇԽԻՔՆ Է «ԱՐՄԵՆԲԱՆԿ» ԲԱԺՆԵՏԻՐԱԿԱՆ ԲԱՆԿԸ ԵՎ «ՀԱՎԱՍ» ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵՏԻՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ:

ՀՀ, ք. Երեւան, Նարիի Զարյան 22, 1 հարկ
Հեռ. 25.47.93, 25.47.92 Ֆաքս (8.8852) 25.49.95
Տելեքս 243128 AGENT SU
Телетайп 243116 АГЕНТ

PUBLISET

ԻՆԿՈ

«Ինկո» բաժնետիրական բանկի Հայաստանի մասնաճյուղը կատարում է դրամական փոխանցումներ Ուկրաինայից Հայաստան, Հայաստանից Ռուսաստան, Ռուսաստանից Հայաստան: Գործառնությունները իրականացվում են 2-5 բանկային օրում:

«Ինկո» բաժնետիրական բանկի Հայաստանի մասնաճյուղի հասցեն է՝

Երեւան-10, Վազգեն Սարգսյանի (նախկին Ամիրյան փողոց) 2/8 (1-ին հարկ), հեռախոս 56-07-51, 56-37-25:

PUBLISET

«Արամ Խաչատրյան» ֆիլհարմոնիկ սրահ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՖԻԼՀԱՐՄՈՆԻԿ ՆՎԱԳԱԽՈՒՄԲ

3-րդ համերգաշրջան, 4485-4486 հայոց թվական

Համերգաշրջանի հովանավորն է Հայկական բարեգործական ընդհանուր միությունը

14 մարտի

Բորիս Սակիլարիի հիշատակին

ՋՈՒԶԵՊՊԵ ՎԵՐԴԻ — Նախերգանք «Ճակատագրի ուժը» օպերայից

ԲՈՐԻՍ ՍԱԿԻԼԱՐԻ — Պարտիտ ջութակի եւ նվագախմբի համար (Վիկտոր Խաչատրյան)

ԼՅՈՒԴՎԻԳ ՎԱՆ ԲԵԹՀՈՎԵՆ — Սիմֆոնիա թիվ 6

Դիրիժոր՝ ԳԵՎՈՐԳ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

Գեղարվեստական ղեկավար եւ գլխավոր դիրիժոր

ԼՈՐԻՍ ՃԳՆԱՎՈՐՅԱՆ

Սկիզբը ժամը 14:00

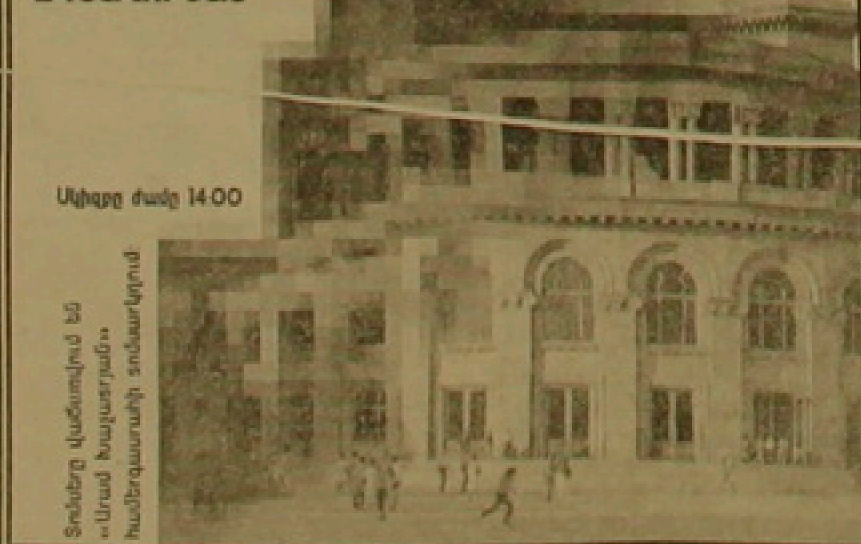

«ԼՈՒՅՍ-90»

«Լույս-90» գրավատունը գրավի դիմաց վճարում է կանխիկ դրամ ամենացածր տոկոսներով:

Գրավատունը երաշխավորում է բոլոր տեսակի գործողությունների հուսալիություն եւ ճշգրիտ ժամանակ:

Հասցեն՝ Երեւան, Սեբաստիայի փող. 78. (Փարոս ռեստորանի մոտ, տամիկայի վերջին կանգառը)

42-Ս... կոոպերատիվը վերակազմավորվել է

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐ» ՍՊԸ-ի

եւ շարունակում է առաջարկել լավագույն հաշվապահական, գործարար եւ բանկային ծրագրերը ԱՊՀ երկրներում:

25.47.58
25.24.63
63.64.06

PUBLISET

Գամսախուրդիայի կողմնակիցները կողոպտել են ռազմական գնացքը

Մարտի 11-ին Զուգդիդիում հաջողությամբ ավարտվեցին Վրաստանի պաշտպանության նախարարության ներկայացուցիչների բանակցությունները նախկին նախագահ Զվիադ Գամսախուրդիայի կողմնակիցների հետ, որոնք երգավակել են երկաթգիծը Զուգդիդիի եւ Գուլի շրջանների սահմանագծում: Երթեւեկությունը վերականգնվել է: Սակայն մարտի 10-ին զվիադականների կողմից զավթված ռազմական գնացքը կողոպտվել էր: Թալանվել է հարյուրավոր տոննա բենզին, սննդամթերք եւ զինամթերք, որոնք նախատեսված էին Աբխազիայում գտնվող վրացական զորքերի համար: ԻՖ

Ռուսական Միգ-31-ը աղետի ենթարկվեց

Մարտի 10-ին Պետրոպավլովսկ-Կամչատսկ քաղաքից հյուսիս կործանվեց հակաօդային պաշտպանության զորամասերից մեկի Միգ-31 կործանիչը: Ծրագրված թռիչքն իրականացնող երկու օդաչուները հասցրել են կատապուլտվել: Ընկած օդանավն ընկավ անմարդաբնակ շրջանում: ԻՖ

Ռուսաստանը հուսով է, որ ռազմագերիները կազատագրվեն

Մոսկվայում գտնում են, որ Աֆղանստանի քաղաքական ուժերի ղեկավարների միջեւ վերջերս ձեռք բերված համաձայնագիրը բարենպաստ հնարավորություն կստեղծեն այդ երկրում խաղաղ կարգավորման ընթացքն սկսելու համար: Այդ մասին է ասվում Ռուսաստանի արտգործնախարարության ներկայացուցչի մարտի 11-ին հրապարակված հայտարարության մեջ: Փաստաթղթում նշվում է նաեւ, թե Մոսկվայում հուսով են, որ մարդասիրական խնդիրը, կապված Աֆղանստանում գտնվող նախկին խորհրդային ռազմագերիների ազատագրման հետ, շուտով կկարգավորվի: «Այդ քայլը կնպաստի երկու երկրների միջեւ վստահության եւ համագործակցության մթնոլորտի ստեղծմանը», նշվում է հայտարարության մեջ: ԻՖ

Չեչեններին ստիպում են վերադառնալ

Ռոստովի մարզի Զավետնիժի շրջանի «Ռունո» խորհտնտեսությունում բնակվող չեչենների 12 ընտանիք (ընդամենը 57 մարդ) ստիպված էին մեծական բնակության մեկնել Չեչնիա: Նրանց վտարման մասին պահանջ են ներկայացրել տեղացի բնակիչները գյուղական ժողովի ժամանակ: ԻՖ

Լիտվայի սեյմը հաստատեց նոր վարչապետին

Լիտվայի սեյմը մարտի 10-ին հաստատեց հանրապետության նոր վարչապետին: Դա տնտեսագիտության թեկնածու, 45 ամյա Ադոլֆաս Շլեժյավիչյուսն է: Մինչեւ այժմ նա լիտվա-նորվեգական «Կ Օլսեն Բալթիկ» ձեռնարկության նախագահն էր եւ կաթնարդյունաբերության աշխատողների ընկերակցության նախագահը: 15 օր հետո վարչապետը խորհրդարանի հաստատմանը կներկայացնի կառավարության կազմը: ՍՆարՏ

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635

Խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 581841

Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863

Apple® Macintosh®
... համակարգչային հավաքում
«Ազգ» թերթի

ԱԶԳ armenian daily

Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635

47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Թերթի ձեւավորման եւ տառատեսակների հեղինակ ՊԱՎԵԼ ԴԱԼԼԱՔՅԱՆ

ՀՀ նախարարների խորհրդին առընթեր «Պարբերական» հրատ. տպարան, Երեւան-23 Արշակունեաց 2 — Գրանցման թիվ 65. Պատվեր 69149. Տպաքանակ 20.000. Համար 1467 — Ստորագրուած է տպագրութեան 12.3.1993